

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen moniste

Västra Finlands miljöcentralers duplikat

123/2005

Johanna Kullas

Maatalousalueiden luonnon
monimuotoisuuden yleissuunnitelma
Isokyrö

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet	5
3 Suunnittelun vaiheet ja menetelmät	6
3.1 Suunnittelualueen valinta	6
3.2 Esiselvitykset	6
3.3 Tiedotus ja osallistava suunnittelu	6
3.4 Maastotyöt	7
3.5 Raportti	7
4 Suunnittelualueen yleiskuvaus	8
4.1 Sijainti ja maisemakuva	8
4.2 Kulttuuripiirteet ja maankäyttö	8
4.3 Luonnonpiirteet	8
4.3.1 Maaperä ja vesistöt	8
4.3.2 Kasvillisuus	9
4.3.3 Eläimistö	10
5 Hoitotoimenpiteiden taloudellinen toteutus	11
5.1 Maatalouden ympäristötuen erityiset	11
5.1.1 Luonnon monimuotoisuuden edistäminen	11
5.1.2 Perinnebiotoopin hoito	12
5.1.3 Maiseman kehittäminen ja hoito	12
5.1.4 Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito	12
5.2 Muut rahoitusmahdollisuudet	12
6 Hoitotoimenpiteiden yleisiä periaatteita	13
6.1 Raivaus	13
6.2 Niitto	13
6.3 Laidunnus	14
6.4 Kulotus	14
7 Luonnon monimuotoisuuskohteet	15
7.1 Kohteiden valintaperusteet ja luokittelu	15
7.2 Kohdekuvaukset ja hoitosuosituks	16
7.2.1 Yleistä	16
7.2.2 Kohteet 1-8 (Kartat 1-2)	18
7.2.3 Kohteet 9-18 (Kartat 3-4)	20
7.2.4 Kohteet 19-25 (Kartat 5-6)	25
7.2.5 Kohteet 26-49 (Kartat 7-8)	32
7.2.6 Kohteet 50-72 (Kartat 9-10)	39
7.2.7 Kohteet 73-82 (Kartat 11-12)	49
7.2.8 Kohteet 83-87 (Kartat 13-14)	54
Lähteet	58

1

Johdanto

Maaseudun perinteinen maisema ja luonto ovat muotoutuneet vuosisatojen aikana erilaisten maankäyttötöpojen tuloksena. Maatalous on luonut avoimet viljelymaisemat ja niihin vaihtelua tuovat niityt ja laitumet sekä metsien reunavyöhykkeet ja erilaiset peltojen saarekkeet. Maatalouden tarjoamissa elinympäristöissä elää noin neljäsosa Suomen luonnonvaraisista eliölajeista. Viime vuosikymmenten aikana maisema on kuitenkin muuttunut ja luonnon monimuotoisuus vähentynyt maatalousympäristössä. Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan kaikkien eliölajien sekä niiden elinympäristöjen ja elottoman luonnon moninaisuutta.

Maatalousalueiden ympäristönhoitoa edistetään tällä hetkellä lähinnä maatalouden ympäristötukijärjestelmään sisältyvillä perus- ja lisätoimenpiteillä sekä erilaisilla erityistukimuodoilla. Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella käynnistettiin vuonna 2003 koko maassa maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmahankkeet, joita koordinoivat alueelliset ympäristökeskukset. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet, joita voitaisiin hoitaa ja säilyttää erityistukien avulla.

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella laadittiin ensimmäinen maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma vuonna 2003 Kristiinankaupungin Härkmerifjärdenille. Seuraavana vuonna kohteena olivat Keski-Pohjanmaalta Toholampi sekä Etelä-Pohjanmaalta Ylistaro. Vuoden 2005 suunnittelukunta on Isokyrö Pohjanmaalta. Projektin vetäjäksi valittiin suunnittelija Johanna Kullas Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta. Hanketta ohjaamaan perustettiin alueellinen ohjausryhmä, jonka jäseniä olivat Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta ylitarkastaja Leena Rinkineva-Kantola, ylitarkastaja Jouni Hongell ja suunnittelija Johanna Kullas; Isokyrön kunnasta maaseutuasiamies Patrik Lindholm ja maaseutulautakunnan puheenjohtaja Päivi Koivusalo; kunnan ja viljelijöiden edustajina Tapani Varpula ja Timo Ikola; TE-keskuksesta agronomi Leif Smeds; ProAgria Etelä-Pohjanmaan maaseutukeskuksesta suunnitteluhortonomi Anneli Heinen; Pohjanmaan liitosta kaavoitusarkkitehti Mirkka Niemi sekä Kyrön Seudun Luonnonsuojeluyhdistys ry:n puheenjohtaja Hannu Lehtiö. Suunnittelu toteutettiin Isossakyrössä Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluoppaan ohjeita noudattaen (Heikkilä toim. 2002).

2

Suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman tarkoituksena on ohjata ja tehostaa maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden hoitoa ja suojelua. Suunnitelmassa selvitetään suunnittelualueen luonnon monimuotoisuuden ja perinteisen maaseutumaiseman kannalta tärkeät kohteet. Lisäksi esitetään kohteille hoitosuosituksia ja hoidon taloudelliset toteuttamismahdollisuudet. Yleissuunnitelmassa otetaan aina huomioon alueelliset tarpeet. Maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat ekologien ja maantieteellisten tekijöiden ohella maisemarakenne sekä alueella harjoitettu maatalous.

Viime vuosikymmenien aikana maataloudessa on tapahtunut voimakas rakennemuutos. Perinteinen niitto- ja laidunnuskulttuuri on häviämässä nykyiselle tehomaa- ja peltoaloudelle, joka edellyttää suuria peltokokoja ja karjamääriä. Tämä kehitys on johtanut maaseudun luonnonympäristössä negatiivisiin muutoksiin, jotka olisi tärkeä saada hallintaan. Yleissuunnitelma tehdään, koska

- maisema on yksipuolistunut ja luonnon monimuotoisuus vähentynyt
- pientareet ja peltosaarekkeet ovat vähentyneet
- luonnonnilyt ja -laitumet ovat hoidon puutteessa jääneet metsittymään ja pensoitumaan
- 28 % Suomen uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti perinneympäristöissä (Rassi ym. toim. 2001)
- kasvien, hyönteisten ja peltolinnuston vaatimat elinympäristöt ovat vähentyneet
- malsemallisesti kaunis ja luonnonoloiltaan rikas maatalousympäristö on jo arvo sinänsä

Suunnitelman tavoitteena on lisätä viljelijöiden tietämystä ympäristöasioissa sekä kiinnostusta ympäristönhoitoon, jotta maaseudulla harvinaistuvat sekä luonnon että maiseman kannalta merkittävät alueet saataisiin säilytettyä tuleville sukupolville.

Tällä hetkellä maatalousympäristön luonnon monimuotoisuutta edistetään pääasiassa maatalouden ympäristötukijärjestelmän avulla. Lähes 96 % viljelijöistä on sitoutunut ympäristötukijärjestelmään. Tarkoituksena suunnitelmassa on, että maanomistaja voisi rahoittaa maatalousympäristön luontokohteiden hoitoa maatalouden ympäristötuen erityistuen turvin. Suunnitelma toimii pohjana tarkemmille tilakohtaisille hoitosuunnitelmille, joita tarvitaan muun muassa haettaessa maatalouden ympäristötuen erityistukia.

Suunnitelman tavoitteena on myös parantaa viranomaisten, neuvojen ja viljelijöiden välistä vuorovaikutusta, sillä se laaditaan yhteistyössä eri toimijoiden, kuten viranomaisten, viljelijöiden, kylätoimikuntien, viljelijäjärjestöjen ja luonnonsuojeluyhdistysten edustajien kanssa.

Kuva 1. Maaseudun vaihtelevat maisemat ja luonto ovat muotoutuneet vuosien aikana ihmisen työn tuloksena.

4

Suunnittelualueen yleiskuvaus

4.1 Sijainti ja maisemakuva

Isokyrö sijaitsee eteläisellä Pohjanmaalla. Pinta-alaltaan noin 360 km² kokoisen kunnan rajanaapureita ovat Vöyri, Vähäkyrö ja Laihia sekä Etelä-Pohjanmaan puolelta Ylistaro, Ylihärmä ja Ilmajoki. Isonkyrön läpi virtaava Kyrönjoki on hallitseva tekijä maisemakuvassa. Jokilaakson vahva historia antaa oman leimansa isokyröläiseen maisemaan, jonka ominaispiirteitä ovat laajat peltoaukeat ja jokivarren nauhamainen asutus, jossa kylät vaihtuvat toisiksi ilman selvää rajaa. Peltolakeus muuttuu laaksosta etäännyttäessä loivasti kumpuilevaksi, metsien ja soiden luonnehtimaksi vedenjakaja-alueeksi. Isonkyrön noin 5000 hehtaarin suuruinen suunnittelualue muodostuu Kyrönjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta (Maisema-aluetyöryhmän mietintö II 1992) sekä noin tuhannen hehtaarin alueesta Lehmäjoella. Lehmäjoki sijaitsee noin kymmenen kilometriä Isonkyrön keskustasta koilliseen. Tunnusomaista Lehmäjoen suunnittelualueelle on sen läpi virtaava Lehmäjoki, jota reunustava viljelyaukea on keskimäärin noin kilometrin levyinen. Maisemallisesti omaleimaiseksi alueen tekee joen vartta myötäilevä vanha maantie, jolta lukuisat pienet sillat poikkeavat joen vastarannan tiloille. Sekä Kyrönjokilaaksolle että Lehmäjoelle ovat vielä nykyäänkin leimaantavia viime vuosisadan lopun pohjalaistyylliset talot.

4.2 Kulttuuripiirteet ja maankäyttö

Kyrönjokilaaksosta on löydetty runsaasti rautakautisia esineitä. Jo 1200-luvulla alkoi jokilaaksoon levittäytyä vakituisia asukkaita. Varhaisempaa asutusta ei ole juuri voinut olla, sillä alue on varsin myöhään paljastunut merestä. Vanhat maantiet seurailevat Kyrönjokivartta molemmin puolin. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä alueita ovat Valtaalan ja Orismalan tieosuuksien varret. Alueella on esihistoriallisten muinaisjäännösten ohella monia historiallisia muistomerkkejä, kuten 1300-luvun kivikirkko, Napuen taistelun muistomerkki, maamme vanhin riippusilta Perttilässä sekä vuonna 1896 rakennettu Valtaalan kiviholvisilta (Maisema-aluetyöryhmän mietintö II 1992).

Kyrönjokilaakson peltolakeuksia on pidetty yhtenä maamme parhaista maanviljelyalueista. Isonkyrön pinta-alasta peltoa on 11 711 hehtaaria ja metsää 12 448 hehtaaria. Maatiloja on 408 (Isonkyrön kunta 2005). Maatilojen määrä on viime vuosikymmenien aikana laskenut, mutta viljely pinta-ala on ennallaan. Moni tila on luopunut karjasta ja lukuisat laitumet on muutettu viljapelloiksi. Sekä Kyrönjoen varressa että Lehmäjoella on kuitenkin vielä lampaiden, hevosten ja maitokarjan laitumia.

4.3 Luonnonpiirteet

4.3.1 Maaperä ja vesistöt

Isonkyrön kohdalla jokilaakso on Pohjanmaan liuskekivivyöhykettä. Leveässä ja mutkaisessa jokilaaksossa on maankohoamisen eri vaiheissa syntyneitä paksuja savikerroksia ja niiden päällä joen kuljettamista lietteistä muodostuneita tulvakerroksia (Maisema-aluetyöryhmän mietintö II 1992). Moreeni ja savi ovat yleisimmät maalajit (Savea-Nukala ym. 1997). Erikoisuutena Isossakyrössä ovat sen itäpuolelle sijoittuvat, Ylistaron puolelleenkin ulottuvat suuret, vähäpuustoiset ja korkeat kalliosaarekkeet, jotka ovat avoimien peltöjen ympäröimiä.

Isonkyrön poikki virtaava Kyrönjoki on Etelä-Pohjanmaan suurin joki. Siihen laskevia sivujokia Isonkyrön kohdalla ovat Orismalanjoki ja Lehmäjoki. Isokyrö kuuluu Kyrönjoen alaosan valuma-alueeseen, jonka pinta-ala on yli 1100 km². Vesistöalueella on hyvin vähän tulvimista tasaavia järviä, mistä syystä jokilaakson viljelykset ovat usein olleet tulvaveden vallassa. Tulvaveden korkeuksia ovat alentaneet 1600-luvulta saakka

4.3.3 Eläimistö

Isokyrö kuuluu Etelä-Pohjanmaan eliömaantieteelliseen vyöhykkeeseen. Isonkyrön tyypillisimpiä lintulajeja ovat pajulintu, vihervarpunen, räkättirastas, mustavaris ja naakka (Warén 2005). Runsaina esiintyvät myös harakat, varikset ja erityisesti fasaanit. Joen rannoilla on tavattu kalalokkeja, rantasipejä ja pikkutyllejä. Pieniä lammikoita asuttavat satunnaisesti sinisorsaperheet. Petolinnuista on havaittu kana- ja varpushaukka (Warén 2005) sekä Orismalan alueella varpus-, tuuli- ja sinisuohaukka (Seppälä 2002). Suunnittelun maastotöiden yhteydessä tehtiin havaintoja myös punavarpusesta sekä isokuoveista, joita eräällä peltoaukealla lenteli ja varoitteli useampi yksilö. Valtakunnallisesti vaarantunut tiltalti kuultiin useasti vanhojen kuusikoiden liepeillä. Valtakunnallisesti silmälläpidettävistä lajeista havaittiin kivitasku, varpunen ja peltopyy. Peltopyy on lakeuksien kanalintu, jolle tärkeitä ovat jokivarsien kasvillisuus, avo-ojat ja ladot. Viljelytekniikan muutokset ja niitä seuranneet peltoelinympäristöjen muutokset ovat heikentäneet pyyn elinolosuhteita, etenkin talvisai-kaan (Rautio ja Ilvessalo toim. 1998). Nämä syyt ovat johtaneet myös useimpien muiden silmälläpidettävien lintulajien vähenemiseen (Rassi ym. toim. 2001). Paikallisten asukkaiden mukaan ennen niin runsaana esiin-tyntä kottaraista ei ole havaittu alueella.

Suunnittelualueen nisäkäslajistoon kuuluvat muun muassa pienet jrsijät, kuten pelto- ja metsämyyrä, rusakko, orava, hirvi, kettu ja ilves sekä kunnan pohjoisosissa metsäkauris ja saukko (Rautio ja Ilvessalo toim. 1998). Myös liito-orava esiintyy satunnaisesti metsäalueilla. Erityisiä hyönteislajistoon liittyviä selvityk-siä alueella ei ole tehty. Luontoselvityksen yhteydessä päiväperhosista on havaintoja tehty muun muassa suokelta-, lanttu- ja nokkosperhosista, loistokultasiivistä, juolukka-, hopea-, niitty- ja ketosiniivistä sekä hopeatäplästä (Seppälä 2002). Alueen yleisimpiä hyönteisiä ovat erilaiset kaksisiipiset ja pistiäiset. Metsän reunoilla lentelevät peltokimalaiset ja peltoaukeilla sirittävät heinäsiirakat (Warén 2005). Vanhojen veden täyt-tämien savikuoppien ympäristössä lentelee läpi kesän aurinkoisina päivinä runsaasti sudenkorentoja, muun muassa hentoja tytönkorentoja, suuria ukonkorentoja sekä loppukesällä syyskorentoja.

7

Luonnon monimuotoisuuskohteet

7.1 Kohteiden valintaperusteet ja luokittelu

Isonkyrön ja Lehmäjoen suunnittelualueilta inventoitiin yhteensä 87 luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää kohdetta, jotka maastotöiden aikana määriteltiin elinympäristötyypeittäin yleissuunnitteluoppaan pohjalta seuraavasti:

A Perinnebiotoopit

- tuoreet niityt
- joenrantaniityt
- hakamaat
- metsälaitumet

B Peltojen reunavyöhykkeet ja peltosaarekkeet sekä peltojen puu- ja pensasryhmät

- pellon ja metsän väliset reunavyöhykkeet
- peltojen metsäsaarekkeet
- peltojen kivisaarekkeet
- peltojen puu- ja pensasryhmät sekä yksittäiset vanhat kookkaat puut ympäristöineen

C Peltotiet pientareineen ja puukujanteet

- pelto- ja tilustiet pientareineen
- puukujanteet pientareineen

D Vesiuomat pientareineen

- jokikäytävät pientareineen
- ojanotkot pientareineen

E Kosteikot ja pienvedet

- peltolähteet ympäristöineen
- kosteikot
- lammikot ympäristöineen

F Muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät ympäristöt

- ladot ympäristöineen
- muut

Suunnitelmaan valitut kohteet ovat maatalousympäristöön rajautuvia tai aikaisemmin maatalouskäytössä olleita alueita, joilla katsottiin olevan merkitystä suunnittelualueen luonnon monimuotoisuuden tai maiseman kannalta. Kohteiden valintaan vaikuttivat yleissuunnitelmaoppaassa annetut kriteerit eri elinympäristötyypeille, kohteiden edustavuus ja yleisyys suhteessa alueen muuhun luontoon, kohteen historia sekä suunnittelijan oma kokemus ja tuntemus alueesta.

Kaikki sekä hoidetut että käytöstä poistetut perinnebiotoopit otettiin mukaan suunnitelmaan. Alueelta löytyi 28 perinnebiotooppia, joista 9-10 oli vielä laidunnuksessa. Vähävetisellä seudulla myös vanhat veden täyttämät mutahaudat inventoitiin, jotta niiden säilymiseen kiinnitettäisiin huomiota. Erityistä huomiota kiinnitettiin joenpientareisiin. Suunnittelualueella virtaavien kolmen joen, Kyrönjoen, Orismalanjoen ja Lehmäjoen, pientareille laadittiin yhtenäiset toimenpidesuosituksen. Tavanomaisesta poikkeavat jokirannat inventoitiin erillisiksi kohteiksi. Runsaimpia alueella olivat erilaiset peltojen keskelle jääneet pienet metsäsaarekkeet ja kivisaarekkeet, joita ei ole voitu ottaa viljelykäyttöön. Noin 5000 hehtaarin kokoiselta suunnittelualueelta inventoitiin luonnon monimuotoisuuskohteita yhteensä noin 70 hehtaaria. Kohteiden pinta-ala vaihteli muutamasta aarista pariin hehtaariin. Pieniä lähekkäin sijaitsevia kohteita tarkasteltiin kuitenkin usein kokonaisuutena. Taulukossa 1. on esitetty kohteiden lukumäärät ja pinta-alat edellä mainitun luokittelun mukaisesti.

Taulukko 1. Elinympäristötyyppien lukumäärät ja pinta-alat.

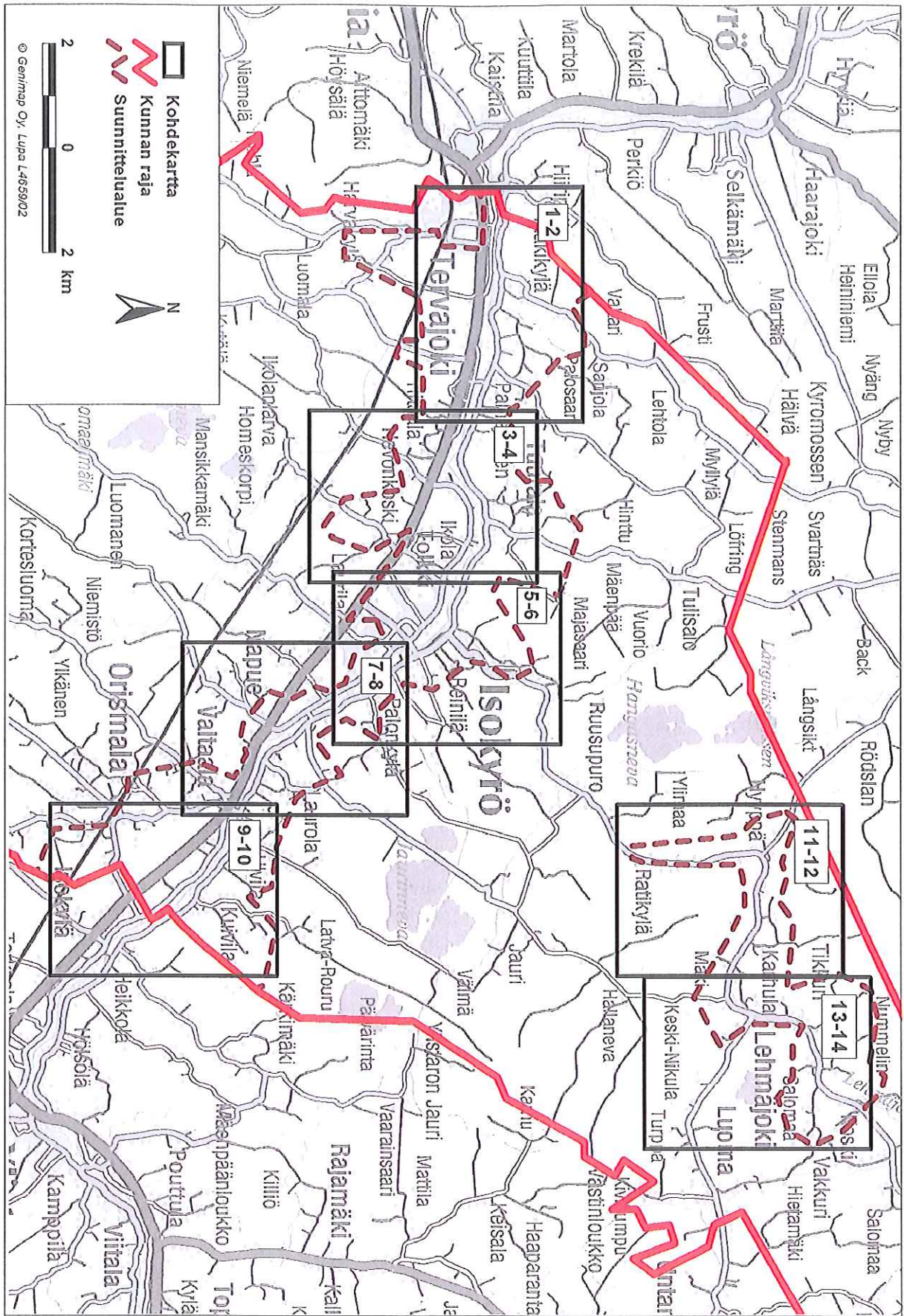
ELINYMPÄRISTÖTYYPPI	ISOKYRÖ (KPL)	LEHMÄJOKI (KPL)	PINTA-ALA (HA)
Perinnebiotoopit	23	5	12,2
Peltojen reunavyöhykkeet ja peltosaarekkeet sekä peltojen puu- ja pensasryhmät	28	4	6,2
Peltoet pientareineen ja puukujanteet	7	3	2,1
Vesiuomat pientareineen	3	1	47,9
Kosteikot ja pienvedet	5	1	0,3
Muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät elinympäristöt	6	1	4,4
YHTEENSÄ	72	15	73,1

7.2 Kohdekuvaukset ja hoitosuositukset

7.2.1 Yleistä

Jokaiselle suunnittelualueelta inventoidulle ja suunnitelmaan mukaan otetulle luonnon monimuotoisuuskohteelle on laadittu sanallinen selostus kohteen yleispiirteistä, kasvillisuudesta ja tapauskohtaisesti myös kohteen merkityksestä alueen luonnon tai maiseman kannalta. Kohteille esitetyt toimenpidesuositukset ovat ensisijaisia ja usein hoidolle on esitetty myös useampia vaihtoehtoja. Hoidon rahoittamiseksi on ehdotettu maatalouden ympäristötuen erityistukia kohteille, joiden pinta-ala on vähintään viisi aaria. Ehdotetulle tukimuodolle on joissakin tapauksissa useampia vaihtoehtoja viljelijän omista lähtökohdista ja tavoitteista riippuen. Tätä pienemmätkin kohteet tai muuten erityistukeen sopimattomat kohteet on sisällytetty suunnitelmaan, sillä niillä on joko maatalousympäristön maiseman tai luonnon kannalta merkitystä ja ne suositellaan säilytettäväksi tai hoidettavaksi suositusten mukaan. **Hoidon toteuttaminen ja erityistukien hakeminen on maanomistajalle aina vapaaehtoista. Kohteen sisältyminen suunnitelmaan ei velvoita maanomistajaa mihinkään eikä rajoita kohteen käyttöä.** Kohdekuvaukset hoitosuosituksiin toimivat esimerkkeinä myös suunnittelualan ulkopuolisille sekä suunnittelijalta huomaamatta jääneille vastaavanlaisille kohteille, joita maanomistaja voi oman kiinnostuksen mukaan alkaa hoitaa sekä hakea rahoitusta suunnitelman antaman mallin perusteella. Rahoitusmuodoista ja hoitotoimenpiteistä on laajemmin tietoa sivuilla 11-14.

Suunnitteluala on jaettu seitsemään osaan, joista jokaisesta on laadittu kaksi mittakaavaltaan 1:20000 karttaa. Jokainen kohde on rajattu kahdelle erilaiselle kartalle. Ensimmäisessä kartassa kohteet on luokiteltu elinympäristötyypeittäin ja toisesta kartasta taas voi nähdä kohteelle annetut toimenpidesuositukset. Kartalle rajattujen kohteiden numerointi vastaa kohdekuvausten numerointia. Kuvassa 4. on esitetty kohdekarttojen sijainti suunnittelualaalla.

Kuva 4. Kohdekarttojen sijainti suunnittelualueella.

Toimenpidesuosituks: Kohteella voi suorittaa varovaisia raivaustoimia siten, että puustosta ja pensastosta kehitty mahdollisimman monilajinen ja monikerroksinen tarjoten elinympäristön muun muassa useille lintulajeille. Myös vanhoja pylväsmäisiä katajia voi tuoda esiin raivaamalla. Niittymäiset kohdat säilyvät avoimina niittämällä. Niitto ja niittojätteen poiskeruu vähentävät rehevää kasvillisuutta ja edesauttavat monimuotoisen niittykasvillisuuden kehittymistä kohteelle.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

8. Mäntykujanne pientareineen

Myllykosken paikkeilla Kyrönjoen pohjoispuolella maisemasta erottuu komea vanha mäntykuja, jonka myös Warén (2005) on huomionnut kaavoitukseen liittyvässä luontoselvityksessä maisemakohteena.

Toimenpidesuosituks: Maisemallisesti arvokkaan ja pohjalaiselle maaseudulle perinteisen puukujanteen säilyminen edellyttää vanhojen puiden korvaamista ja aukkojen täyttämistä uusilla puilla. Uusiminen tulisi mielellään toteuttaa niin, että vanhojen puiden väliin istutetaan uusia taimia, joiden tieltä vanhat puut kaadetaan pois vasta noin 10-20 vuoden kuluttua. Näin maisema ei oleellisesti muutu kujanteen uusimisen aikana. Hoitoon kuuluu myös vanhojen puidenoksien leikkaaminen tarvittaessa sekä puiden välisen piennarkasvillisuuden niittäminen vuosittain.

Mahdollinen erityistukimuoto: Maiseman kehittäminen ja hoito.

7.2.3 Kohteet 9-18 (Kartat 3-4)

9. Hevonkosken vanha joen uoma ympäristöineen

Hevonkosken vanha joen uoma ympäristöineen luo tärkeän elinympäristön alueen eliöstölle. Vanhan joen uoman ja Kyrönjoen väliin jää tiheä lähes läpipääsemätön pajukko. Joen uoman ruovikossa laulavat lehtokerttuset ja ruokokerttunen (Warén 2005). Vanhan joen uoman ja pellon välissä on tuomista, haavoista, pihlajista, harmaalepystä, vadelmapensaista ja kuusista sekä niitä ympäröivästä suuruuhoniitystä muodostuva puoliavoin ja kerroksellinen pellon reunavyöhyke.

Toimenpidesuosituks: Luonnonarvoiltaan monimuotoista reunavyöhykettä ylläpidetään ja kehitetään avoimia kohtia niittämällä sekä puustoa ja pensaistoa raivaamalla niin, että tuloksena olisi mahdollisimman monilajinen, eri-ikäinen ja kerroksellinen metsänreuna. Avoimien kohtien niittäminen ja niittojätteen poiskeruu köyhdyttää maaperää sekä lisää valoisuutta maan pinnalla luoden näin olosuhteet monipuolisemmalle niittykasvillisuudelle. Puustoisten ja avoimien kohtien vaihtelu lisää pienelinympäristöjen ja niistä riippuvaisten eliölajien, kuten lintujen ja hyönteisten, määrää.

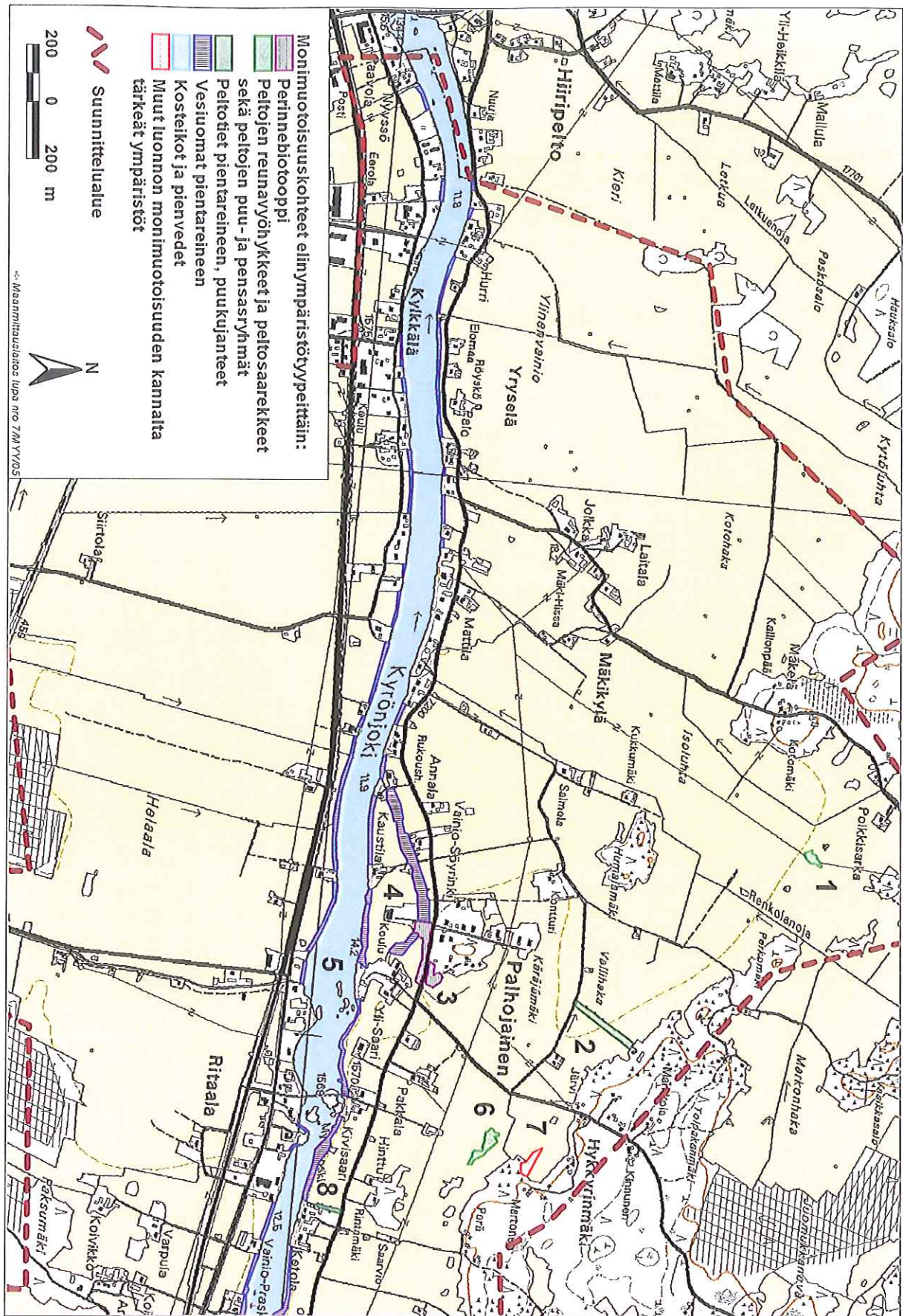
Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

10. Metsäsaareke

Pieni peltojen ympäröimä saareke on pohjoispuolelta tasainen ja siinä kasvaa haapaa. Reuna on paikoin avoin ja paikoin pensaiden ja suuruuhojen valtaama. Saarekkeen eteläisessä päässä on kallioinen mäki. Reunat ovat kallioisia kohtia lukuun ottamatta sulkeutuneet. Paikoin on myös pieniä paahteisia laikkuja, joilla kasvaa muun muassa huopakeltanoa. Saarekkeen puu- ja pensaslajeja ovat pihlaja, tuomi, koivu, kuusi, mänty, kataja, vadelma ja punaherukka. Kenttäkerroksessa on sekä tuoreen niityn että tuoreen metsän lajeja.

Toimenpidesuosituks: Harkiten raivaamalla voi saarekkeeseen luoda kerrostuneen reunan eri-ikäisistä ja -lajisista puista ja pensaista. Niittymäiset kohdat pidetään avoimina niittämällä. Niittykasvillisuudelle otollisia aukkoja voi luoda lisää esimerkiksi pajua ja vadelmaa raivaamalla.

Mahdollinen erityistukisopimus: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 1. Kohteiden 1-8 elinympäristötyypit.

tään huoli siitä, että saarekkeen reunat eivät kasva umpeen esimerkiksi pajusta, vadelmasta ja puiden taimista, vaan avoimet niittymäiset kohdat sekä reunapuuston ja -pensaston kerroksellisuus ja monilajisuus säilyvät. Vanhat puut, etenkin edellä mainitut vanhat koivut, tulisi säilyttää. Jo saarekkeessa oleva ja syntyvä lahopuusto tulisi säilyttää lisäämään monimuotoisuutta.

Mahdollinen erityistukisopimus: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

16. Koivukujanne pientareineen

Vanha noin sadan metrin mittainen koivukuja.

Toimenpidesuosituks: Maisemallisesti arvokkaan ja pohjalaiselle maaseudulle perinteisen puukujanteen säilyminen edellyttää vanhojen koivujen korvaamista ja aukkojen täyttämistä uusilla koivuilla. Uusiminen tulisi mielellään toteuttaa niin, että vanhojen puiden väliin istutetaan uusia taimia, joiden tieltä vanhat puut kaadetaan pois vasta noin 10-20 vuoden kuluttua. Näin maisema ei oleellisesti muutu kujanteen uusimisen aikana. Hoitoon kuuluu myös vanhojen puidenoksien leikkaaminen tarvittaessa sekä puiden välisen piennarkasvillisuuden niittäminen vuosittain.

Mahdollinen erityistukimuoto: Maiseman kehittäminen ja hoito.

17. Myllymäki

Kyrönjoen pohjoispuolella Tuuralan kylässä sijaitsee luonnonmäki, jonka käytöllä on pitkä historia. Sodan aikaan mäeltä hävisivät asuin- ja ulkorakennukset, minkä jälkeen mäkeä on käytetty etenkin talviurheilun merkeissä. Pohjois- ja länsipuolelta mäki rajautuu asutukseen. Itäpuolella mäen reunaa seuraa Tuuralan kylätie, jonka vastakkaisella puolella sijaitsee vanha Tuuralan kyläkoulu. Mäen eteläpuolta rajaa kapea asutukselle vievä hiekkatie, jonka toisella puolella on peltoa. Suurimman osan alasta vallanneet korkeat suurruohot, heinät ja pajupensaat viittaavat mäen hiljalleen kasvavan umpeen. Rehevästä kasvillisuudestaan huolimatta mäeltä löytyy myös pieniä alueen luontoarvoja lisääviä elinympäristöjä. Etelään laskevan rinteiden juurella, tiehen rajautuen, on paahteinen laikku, jolla kasvaa ketomaista kasvillisuutta. Kulottuneiden heinien seassa kasvavat ketoneilikka, ahomansikka, pukinjuuri, kissankello, siankärsämö, hiirenvirna ja niittynätkelmä. Havaittu ketoneilikkaesiintymä on ainut laatuaan koko suunnittelualueella. Ketoneilikka on valtakunnallisesti silmälläpidettävä putkilokasvi. Lajin säilymistä uhkaavat avoimien alueiden sulkeutuminen, muun muassa niitty- ja hakamaiden sekä metsälaidunten umpeenkasvu laidunnuksen ja niiton loputtua sekä sorakuoppien ja muiden avointen kenttien metsittäminen ja umpeenkasvu. Mäen itäpuolella on kenties kylätiehen kohdistuneiden toimenpiteiden seurauksena muodostunut jyrkkä, kuiva ja paahteinen maapaljastuma, jossa melkein yksinomaan kasvaa kissankelloa ja huopakeltanoa. Tien vastakkaisella puolella kahden koivun juurella on ketomainen kissankellojen ja pukinjuuren valtaama alue. Muita erityispiirteitä mäelle tuovat komeat vanhat kuuset, jotka yhdessä katanjan, pihlajan, terttuseljan, tuomen ja herukoiden kanssa lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta.

Toimenpidesuosituks: Maisemallisesti näkyvällä paikalla sijaitsevan ja pitkään avoimena säilyneen mäen umpeenkasvu tulisi estää raivaamalla pajukkoa ja niittämällä kenttäkerroksen suurruohoniittyä. Niittojätteen poiskeruu köyhdyttää maaperää ja luo vähitellen olosuhteet vaateliaampien, valoa tarvitsevien niitykasvien leviämiseen pieniltä ketolaikuilta laajemmalle alueelle. Vanhoja puita ja marjovia pensaita tulee säilyttää, sillä ne tarjoavat varjoisia ja viileitä elinympäristöjä sekä suojapaikkoja useille eliölajeille. Vaihtoehtoisesti mäelle voidaan perustaa haka, jolloin laiduneläimet pitävät kenttäkerroksen kasvillisuuden matalana. Kylätien varressa sijaitseva jyrkkä paahteinen rinne sekä koivuja ympäröivä niitylaikku olisi hyvä säilyttää nykyisessä tilassaan.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

18. Koivukujanne pientareineen

Koivukuja sopii Kyrönjoen eteläpuolta seuraavan vanhan maantien ympäristöön.

Toimenpidesuosituks: Maisemallisesti arvokkaan ja pohjalaiselle maaseudulle perinteisen puukujanteen säilyminen edellyttää vanhojen koivujen korvaamista ja aukkojen täyttämistä uusilla koivuilla. Uusiminen tulisi mielellään toteuttaa niin, että vanhojen puiden väliin istutetaan uusia taimia, joiden tieltä vanhat puut kaadetaan pois vasta noin 10-20 vuoden kuluttua. Näin maisema ei oleellisesti muutu kujanteen uusimisen aikana.

lisesti muutu kujanteen uusimisen aikana. Hoitoon kuuluu myös vanhojen puidenokkien leikkaamisen tarvittaessa sekä puiden välisen piennarkasvillisuuden niittäminen vuosittain.

Mahdollinen erityistukimuoto: Maiseman kehittäminen ja hoito.

7.2.4 Kohteet 19-25 (Kartat 5-6)

19. Lammashaka

Pellon keskellä sijaitseva puustoinen saareke on vielä 60-luvulla toiminut lampaiden laitumena. Pinnanmuodoiltaan tasaisella saarekkeella on runsaasti pieniä, osittain kasvillisuuden peittämiä kiviä. Saarekkeen eteläpäädyssä on 50-luvulla rakennettu suurehko lato sekä koivuryhmiä ja pihlajaa. Kenttäkerros on melko valoisa ja pääosin heinävaltaista niittykasvillisuutta. Varjoisissa paikoissa kasvaa myös puolukkaa. Rehevöitymisen ja umpeenkasvun merkkejä ovat pellon laidalla kasvavat maitohorsmat sekä niittykasvillisuuden sekaan levinneet vadelman taimet. Saarekkeen pohjoispään yläpuolella kulkee sähkölinja, jonka alta kookkaammat puut on kaadettu. Alue on pukoitusmassa ja kasvaa runsaasti koivun ja haavan taimia sekä suuruhoja, kuten nokkosta ja maitohorsmaa. Taimien varjoon uhkaavat jäädä myös pylväsmäiset katajat.

Toimenpidesuositukset: Laidunnuksen aloittaminen uudelleen pysäyttäisi alkaneen umpeenkasvun ja ylläpitäisi saarekkeelle perinteistä avointa kenttäkerrosta. Puuntaimia raivaamalla aluskasvillisuus saisi enemmän valoa ja tuottaisi täten myös enemmän ravintoa lampaille sekä helpottaisi näiden kulkua saarekkeessa. Yksittäisiä vanhempia puita ja puuryhmiä tulee saarekkeelle jättää lampaiden suojaksi. Ennen laidunnuksen aloittamista tulisi sähkölinjan alta raivata runsaasti taimikkoa sekä niittää rehevää suuruohokasvillisuutta. Etenkin pylväsmäiset katajat tarvitsevat valoa ja tilaa kasvaa ja ne tulisi raivata esiin taimikon keskeltä.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito.

20. Lehmäjoki pientareineen

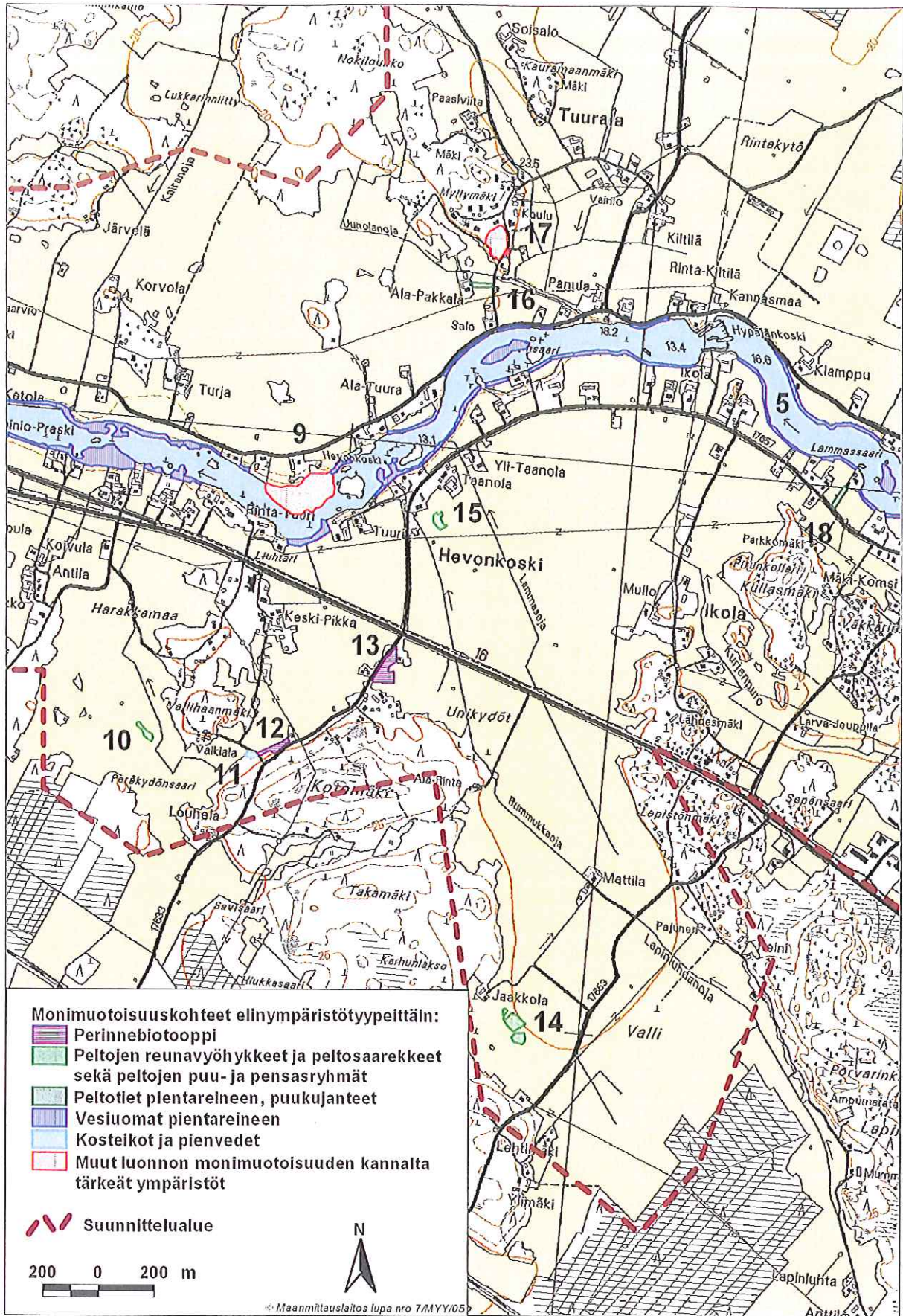
Katso kohde 74 (sivu 49).

21. Puu- ja pensasryhmä

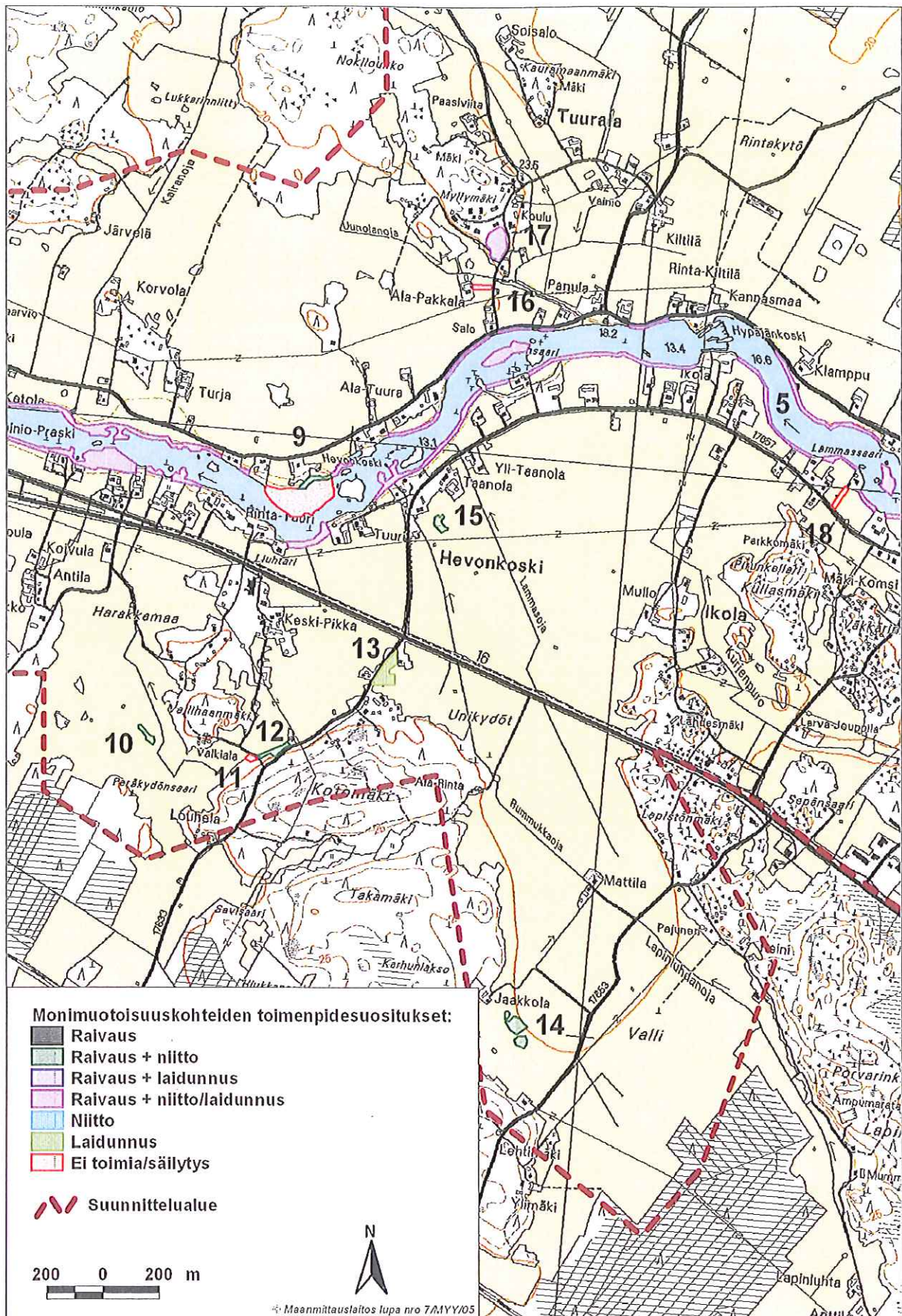
Leveäpientareisen ojan varressa on kaistale niittyä, jolla kasvaa kauniin muotoisista pihlajista, koivuista ja tuomista muodostuva lehtipuuryhmä. Lisäksi kohteella on punaherukkaa ja vadelmaa. Monimuotoisuutta lisää keskellä oleva kivikko sekä puu- ja pensasryhmää ympäröivä heinävaltainen niitty. Heinien seassa kasvaa myös vaihtelevan kokoisia ruohokasveja.

Toimenpidesuositukset: Puu- ja pensasryhmä suositellaan säilytettäväksi. Kohdetta voi tarvittaessa raivata niin, että erilaiset kaunismuotoiset puut ja pensaat korostuvat. Keskiosia ympäröivää niittykaistaletta voi niittää tarkoituksena kehittää niitylajisto monipuoliseksi ja pitää kivikkoa näkyvillä.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Kohde yksinään on pinta-alaltaan liian pieni (alle 0,15 ha) tukihakemukseen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita.

Kartta 3. Kohteiden 9-18 elinympäristötyypit.

Kartta 4. Kohteiden 9-18 toimenpidesuosittukset.

22. Hakamaa

Reiniläntielle näkyvä kahden pellon väliin sijoittuva kallioinen metsäalue on vanhaa hakamaata. Alue on osittain keskeltä ja reunoiltaan avoin ja valoisa ja osittain tiheämmän puuston varjostama. Avoimilla alueilla kallioilla kasvaa ketomaista kasvillisuutta ja kulottunutta heinää. Valoisat ja kuivat kalliot luovat viihtyisän elinympäristön ahomansikalle, lampaannadalle, kissankelloille ja ahosuolaheinälle. Kallioiden väliset alueet ovat paikoitellen rehevöityneet ja osoittavat umpeenkasvun merkkejä. Haan metsäisen osan ja pellon välinen reunavyöhyke on sulkeutunut. Reunan takana on paljon tuomia ja puiden seassa piilossa vanhoja pylväsmäisiä katajia ja kiviaitaa. Kallioiden väliset maa-alueet kasvavat matalaa pienruoho- ja heinäniittyä. Lajeihin kuuluvat muun muassa jänönsara, särmäkuisma, ojakellukka ja huomionarvoisena nurmitatar. Puiden varjosta löytyy myös lahon puisen aidan ympäröimä vanha kaivo. Siellä täällä on jäänteitä puu- ja piikkilanka-aidasta kertomassa vanhan hakamaan rajoista. Lähempänä Reiniläntietä laajemman haan edustalla on pellolla pieni kallioinen niemi, joka on merkitty niityksi jo vuoden 1936 pitäjänkarttaan.

Toimenpidesuosituks: Pellon laidan tiheään reunapuustoon aukkoja raivaamalla saadaan valoa takana oleville ja varjoon jääneille vanhoille katajille ja niitylaikuille. Raivaamalla ja niittämällä tuodaan esiin ja säilytetään alueen hakamaiset piirteet. Ihanteellisin hoitotapa olisi vanhan haan ottaminen uudelleen laidunkäyttöön.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

23. Tuore niitty

Kylätielle näkyvä pellon laitaa rajautuva vanha niitty osoittaa umpeenkasvun ja rehevöitymisen merkkejä. Niityn laidalla kasvaa erikokoisia koivuja, harmaaleppiä, pajua ja pihlajia erilaisina ryhminä sekä yksittäisinä puina. Metsän rajassa on haaparyhmä, jonka juurella on kulottuneen heinän värittämä kallio. Kenttäkerroksen rehevöitymistä indikoivat nokkonen, nurmipuntarpää, koiranputki ja rönsyleinikki. Kasvillisuuden seassa on kuitenkin edustaviakin niitylajeja, kuten metsäkurjenpolvi, kissankello, heinätähtimö ja niittysuolaheinä. Samankaltainen niitty jatkuu taloille vievän kapean tien toisella puolella. Kivikkoisella niityllä villiintynyt angervopensas valtaa alaa niittykasvillisuudelta. Metsän laidassa on puiden varjossa piilossa vanha pylväsmäinen kataja kertomassa alueen aikaisemmasta avoimuudesta.

Toimenpidesuosituks: Puiden taimien sekä villiintyneen angervopensaikon raivaus estää niityä umpeutumasta. Vanha pylväsmäinen kataja tarvitsee tilaa ja valoa säilyäkseen paikalla. Se tulisi raivata esiin haavan, koivun ja männyn keskeltä. Niittykasvillisuuden niitto ja niittojätteen keruu kehittäisivät kasvilajistoa monimuotoisemmaksi ja estäisivät rehevyyttä indikoivia suurruohoja valtaamasta enempää alaa pienempien valoa tarvitsevien lajien kustannuksella.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

24. Tuore niitty

Kylätien varrella kohteen 23. vastapäätä pellon toisella laidalla on vanha niittyalue, joka on kasvamassa umpeen. Kenttäkerros on pääasiassa korkeaa ja rehevää suurruohokasvustoa. Pajut, koivut, katajat, pihlajat, vadelma- ja ruusupensaat sekä tuomet muodostavat niityn monipuolisen puuston ja pensaston. Alue on merkitty niityksi vuoden 1936 pitäjänkarttaan.

Toimenpidesuosituks: Niityn säilyminen perinteisesti avoimena edellyttää kenttäkerroksen jatkuvaa niittämistä tai laiduntamista. Umpeenkasvu estetään puuntaimien sekä vadelman ja pajun raivauksella.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

25. Metsäsaareke

Isonkyrön keskustan tuntumassa näkyvällä paikalla sijaitsee suurehko pinnanmuodoltaan tasainen, mutta paikoin kivinen metsäsaareke. Saarekkeen puulajisto muodostuu hyvin erikokoisista ja -ikäisistä puista ja pensaista. Pitkänomaisen saarekkeen molemmissa päissä on alueelle tavannaista lajistoa kasvavat niitylaikut. Keskiosassa on vanhoja koivuja ja kuusia, lahoppuopötkelö sekä hieman lahoppuuta myös maassa. Kenttäkerros on tuoreen kangasmetsän kasvillisuutta. Saa-

rekkeen eteläpäässä on kivilohkareita, joiden ympärillä kasvaa katajaa, vanhoja koivuja ja mäntyjä sekä tuomiryhmä. Muuten saarekkeen laidat ovat pajujen ja suurruohojen valtaamat.

Toimenpidesuositukset: Metsän reunaa raivataan varovasti niin, että tuloksena on kerroksellinen, eri-ikäisestä ja monilajisesta puustosta ja pensaista muodostuva reuna. Raivaamalla puun taimia ja pajukkoa voidaan myös luoda lisää avoimia kohtia, joita jo olemassa olevien niitty-laikkujen lisäksi hoidetaan niittämällä. Saarekkeen monimuotoisuutta lisäävä lahoppuusto tulisi jättää paikoilleen.

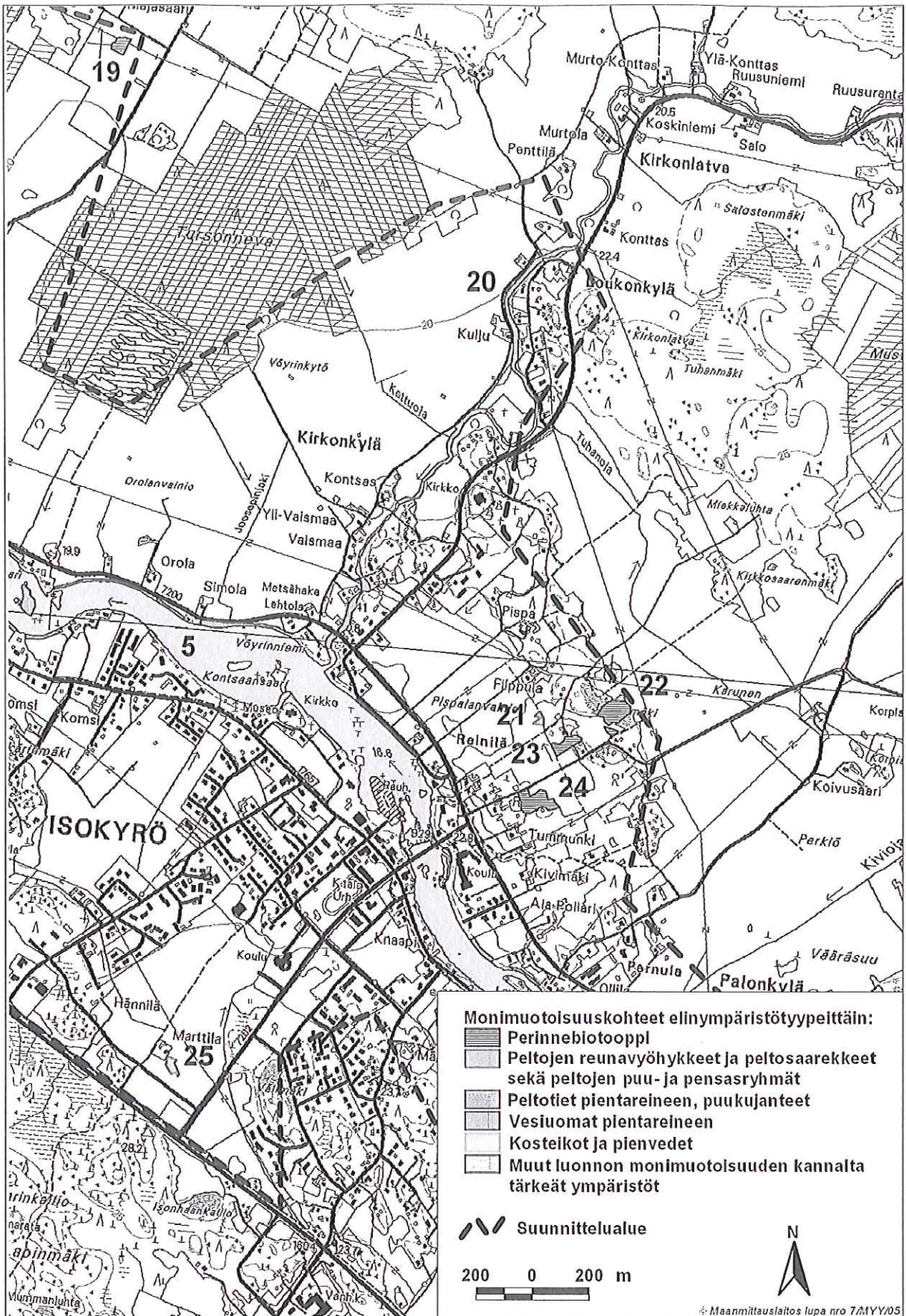
Mahdollinen erityistukisopimus: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

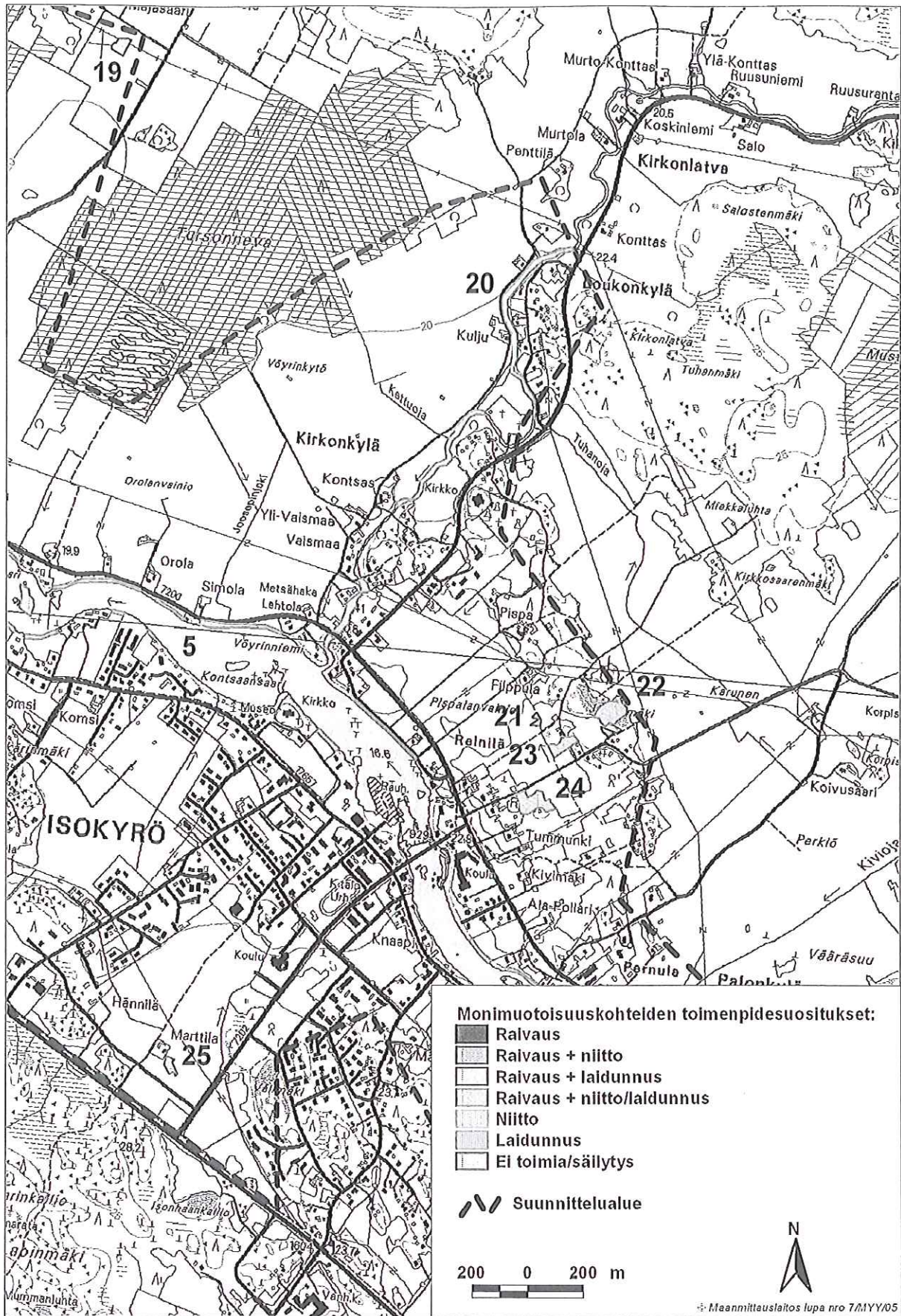
Kuva 5. Monimuotoinen metsäsaareke (kohde 15).

*Kuva 6. Vanha hakamaa (kohde 22) muodostaa monimuotoisen pellon reuna-
vyöhykkeen, jossa on puita, pensaita ja niittymäistä kasvillisuutta.*

Kartta 5. Kohteiden 19-25 elinympäristötyypit.

Kartta 6. Kohteiden 19-25 toimenpidesuositukset.

7.2.5 Kohteet 26-49 (Kartat 7-8)

26. *Peltoon rajautuva luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä elinympäristö*

Pihapiirin läheisyydessä on peltoon rajautuva laajahko alue, jolla kasvaa kerroksellisesti eri-ikäisiä koivuja, tuomia, pihlajia, kuusia, katajia, herukoita ja vadelmaa. Puiden ja kivien välissä on jonkin verran metsäkasvillisuutta ja matalampaa niittylajistoa, kuten ahomansikkaa, isomaksaruohoa, heinätahtimöä, lampaannataa ja nurmitädykettä. Enimmäkseen alueella kasvaa rehevänä suurruohoja.

Toimenpidesuosituks: Aluetta ylläpidetään ja kehitetään avoimia kohtia niittämällä sekä puus- toa ja pensastoa raivaamalla niin, että siitä kehittyisi mahdollisimman monilajinen, eri-ikäinen ja kerroksellinen. Avoimien kohtien niittäminen ja niittojätteen poiskeruu köyhdyttää maaperää sekä lisää valoisuutta maan pinnalla luoden näin olosuhteet monipuolisemmalle niittykasvillisuudelle.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

27.-28. *Peltotie pientareineen ja kalliosaareke*

Leveäpientareinen pitkä peltotie johtaa maantien vieressä sijaitsevilta maatalousrakennuksilta metsänlaitaan (27.). Pientareiden kasvillisuus on alueelle tyypillistä korkeaa ja rehevää suurruohoniittyä. Tien puolivälissä kasvaa kaksi koivua, joiden juurella kasvaa erittäin runsaasti peltokortetta ja lisäksi matalampaa niittykasvillisuutta. Tien vieressä pellolla on kaunis pieni kallioinen saareke, jossa kasvaa katajaa ja koivua (28.).

Toimenpidesuosituks: Tien pientareiden sekä saarekkeen laitojen niitto ja niittojätteen poiskeruu köyhdyttää maaperää ja luo olosuhteet monipuolisemmalle valoa vaativalle niittylajistolle.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

29.-30. *Tuore niitty sekä puu- ja pensasryhmä*

Palonkylässä kylätien varrella sijaitsee laajahko peltoon, metsään ja tilustiehen rajautuva tuore niitty, jota on aiemmin laidunnettu (29.). Niityllä on jonkin verran kiviä, muurahaispesiä, vanhaa piikkilanka-aitaa sekä yksittäisiä pensaita ja puita. Tilalle vievän tien varressa on vanha lato sekä suuria koivuja. Erityisen leimansa niitylle antavat etenkin metsän rannassa sijaitsevat ja vanhojen umpeenkasvavien ojien levennyskohtiin syntyneet kosteat painanteet. Kasvillisuus kohteella on pääosin korkeaa suurruoho- ja heinäniittyä. Samantapainen peltoon ja metsään rajautuva niittyalue jatkuu kohteiden välisen metsäkaistaleen takana. Niitty ympäröi perunapeltoa sekä kahta pientä lehtipuusaarekettä. Niittykasvillisuus jatkuu melko samanlaisena lukuun ottamatta vanhan kuusen alla olevaa kuivaa, paahteista ketomaista laikkua, jolla kasvavat muun muassa nurmitatar, pukinjuuri ja lampaannata. Kohteilla on myös komea vanha mänty, katajia, pihlajia, haapoja, tuomia ja mustaherukkapensaita. Tilalle vievän tien ja kylätien risteyksessä, niittyalueen itäpuolella, on peltolle ulottuva kallioiden ja kivien ympärille muodostunut pieni puiden ja pensaiden valtaama alue (30.). Keskellä olevan suuren haavan ympärillä kasvavat pihlajat, koivut, katajat, pajut, tuomet ja vadelma. Reunoilla on kapea vyöhyke suurruohoja.

Toimenpidesuosituks: Puuntaimia raivaamalla sekä niittämällä tai laiduntamalla kenttäkerroksen kasvillisuutta niittyalue säilyy avoimena, yksittäiset puut ja pensaat erottuvat maisemasta ja niittykasvillisuus kehittyy monimuotoisemmaksi. Tienristeyksen puu- ja pensasryhmälle hoitona voi olla laitamien suurruohojen niitto sekä hienoinen puun taimien, vadelman ja pajun raivaus kerroksellisuutta silmällä pitäen.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito (niityt) tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen (niityt + puu- ja pensasryhmä).

31. *Savikuoppa ympäristöineen*

Kohteen 33. läheisyydessä tien vieressä sijaitsee vanha veden täyttämä savikuoppa, jossa kasvaa jonkin verran kosteikkolajeja. Savikuopan eteläpuoleinen ympäristö on valoisa ja paahteinen. Monimuotoisen ympäristön luovat vanhat koivut, kivikkoisuus sekä muurahaisten ja sammakkojen runsaslukuisuus. Muuten savikuoppaa ympäröivä kasvillisuus on rehevää.

Toimenpidesuosituks: Säilytys.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Kohde yksinään on pinta-alaltaan liian pieni (alle 0,15 ha) tukihakemukseen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita.

32. Joenrantaniityt

Palonkylänsaari on perinteisesti ollut luonnonlaitumena. Nykyään kuitenkin saaren keskiosa on kylvönurmea ja suurin osa entisestä joenrantaniitystä on sulkeutunut korkeasta puustosta. Saaren eteläpään vanhan ladon on korvannut vanhan puuaidan ympäröimä saunamökki. Jokipientareelle nousevat jäät ovat kuitenkin pitäneet saaren eteläpuoleisen rinteiden avoimena ja kasvillisuuden monipuolisena. Joenrantaniityllä kasvavat muun muassa harakankello, ahopukinjuuri, särmäkuisma, kissankello, päivänkakkara, metsäkurjenpolvi ja rantatädyke. Rantaniityn erikoisuus on mökin ympärillä oleva kivistä kasattu jääpato. Joen vastarannalta, saaren itäpuolelta, kulkee karja joen matalikkokohdasta saareen laiduntamaan. Koko saaren idänpuoleinen vastaranta on liitetty maantien ja joen väliseen nurmilaitumeen. Paahteisella länteen viettävällä jokipientareella timotein, nurmipuntarpään ja muiden heinien joukossa kasvavat kuivan niityn lajeista ahoniityhumala, keltamaksaruoho, päivänkakkara, nurmipiippo, tuoksusimake, kissankello ja ahopukinjuuri. Lisäväriä tuovat hiirenvirna, apilat, voikukka ja nurmitädyke. Laitumelta on karjalla pääsy myös pieneen ja heinikkoiseen Heinäsaareen, jonka valtalajistoon kuuluvat viitakastikka, timotei, rönsyleinikki, lehtovirmajuuri ja luhtamatar. Laitumen ulkopuolella jokipiennar jatkuu paikoin hyvinkin jyrkkänä ja melko leveänä maantien ja joen välissä. Aikoinaan vasikoiden laiduntama joenrantaniity on nyt heinikkoinen ja suurruohovaltainen. Pientareella kasvaa paljon puita ja pensaita, mutta se ei kuitenkaan ole umpeenkasvanut.

Toimenpidesuosituks: Laidunnuksen jatkaminen saarilla ja joen pientareella säilyttää niiden monimuotoisen niittykasvillisuuden sekä pitää maiseman avoinna. Maantien ja joen välisellä umpeen kasvavalla pientareella maisemaa tulisi avata raivaamalla, yksittäisiä näyttäviä puita ja pensaita säästellen. Pientareen niittykasvillisuus monipuolistuisi ja kenttäkerrokseen pääsisi enemmän valoa, mikäli aluetta laidunnettaisiin.

Mahdollinen erityistukisopimus: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

33. Hakamaa ja metsälaitumet

Kohde muodostuu kahdesta vierekkäisestä suurehkosta nurmilaitumesta, joihin on reunoilta aidattu mukaan metsää sekä hakamainen kivikkoalue. Maantien vieressä maisemallisesti merkittävällä paikalla on hakamainen nurkkaus. Siellä sijaitsee vanhalle riihenkiukaalle kasvanut suuri kuusi, kivikkoa ja niiden ympärille kasvaneita katajia, haapoja, koivuja ja pihlajia, jotka muodostavat varjoisan ja viihtyisän oleskelupaikan laiduneläimille. Kenttäkerroksen matala niittykasvillisuus osoittaa rehevyyden merkkejä tai puuttuu paikoin kokonaan karjan tallauksen jäljiltä. Etäämmällä tiestä, laitumien takaosasta yhteensä noin puoli hehtaaria metsää on aidattu laidunalueen sisäpuolelle. Osa metsälaitumesta ei ollut raivausjätteiden vuoksi inventointihetkellä laidunnuksessa. Laiduntamattoman alueen peltoon rajautuvalla ja valoisalla länsilaidalla kasvaa runsaasti huomionarvoista nurmitatarta. Metsäalueella on metsälaitumien ominaispiirteitä, kuten karjan tallaamia polkuja sekä karjan matalaksi syövä, valoisa niitty-, heinä- ja metsäkasveista muodostuva kenttäkerros. Kahdesta metsälaitumesta eteläisemmässä on paikoin hyvin tiheää taimikkoa.

Toimenpidesuosituks: Maantien viereinen hakamainen nurkkaus kivineen ja yksittäisine puineen suositellaan säilytettäväksi sellaisenaan karjan suojapaikkana ja maisemallisena yksityiskohdaksi. Metsälaidunalueilla tiheään puustoon tulisi raivata aukkoja, jotta karjalle ravinnoksi kelpaavat niitylaikut lisääntyisivät ja karjan kulku alueella helpottuisi. Raivausjätteet tulisi kerätä pois, jotta alueet voidaan pitää laidunnuksessa eikä maaperä rehevöidy maatuovasta puusta vapautuvista ravinteista. Rehevöityminen köyhdyttää laitumen niitylajiston monimuotoisuutta.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Kuva 7. Laidunnus pitää rantaniityn avoimena ja kasvillisuuden matalana (kohde 32).

Kuva 8. Nykyään hakamaat ovat usein kylvönurmen puustoisia laiteita, jotka toimivat karjan suojapaikkoina (kohde 33).

34. Kivisaareke

Maantien varressa keskellä nurmilaidunta on vanhan tuvan paikalle syntynyt kivikkoinen saareke. Kivien ympärillä kasvavat muun muassa päivänkakkara, ahopukinjuuri, metsäkurjenpolvi, harakankello ja huomionarvoinen mäkikaura. Kohteella on myös muutamia maisemallisesti näyttäviä vanhempia puita.

Toimenpidesuosituks: Kivisaarekkeet puu- ja pensasryhmineen suositellaan säilytettäväksi. Kivien ja nurmen välisen niittymäisen vyöhykkeen niittäminen pitäisi kasvillisuuden matalana ja toisi kiviä paremmin esiin. Valoisat auringon lämmittämät kivikot ovat tärkeä elinympäristö etenkin hyönteisille ja matelijoille.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

35. Pellon ja metsän reunavyöhyke

Lyhyt vyöhyke leveän ojan ja metsän välissä poikkeaa lähialueen pelloille rajautuvien metsien reunavyöhykkeistä. Pohjoiseen avautuvana reuna on varjoisa ja viileä. Kivien ja kivikoiden välissä kasvava puusto ja pensasto on enimmäkseen pajua ja pihlajaa. Kerrostuneen reunan muita puu- ja pensaslajeja ovat kataja, tuomi, haapa, vadelma, koivu ja kuusi. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat maitohorsma ja mesiangervo. Ojassa kasvavat rentukka, palpakko, kurjenjalka, harmaasara ja ojakellukka.

Toimenpidesuosituks: Metsän reunaa raivataan varovasti niin, että tuloksena on kerroksellinen, eri-ikäisestä ja monilajisesta puustosta ja pensastosta muodostuva reuna. Kenttäkerroksen reheviä suuruohon valtaamia alueita voi niittää, jolloin avoimet kohdat säilyvät reunavyöhykkeellä ja niittykasvillisuudella on mahdollisuus kehittyä monipuolisemmaksi.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

36. Joenrantaniitty

Maantien ja Kyrönjoen välissä on pieni, mutta kuitenkin tavanomaista jokirantaa laajempi avoin niittyalue. Niityn kasvillisuus on heinä- ja suuruohovaltaista. Rehevöitymisestä kertovat nokkonen, maitohorsma, mesiangervo, vadelma, nurmipuntarpää ja nurminata. Lajistoltaan monipuolisella niityllä viihtyvät myös lampaannata, ahosuolaheinä, alsikeapila, nurmirölli, niittynätkelmä ja korpikas-tikka.

Toimenpidesuosituks: Hoitotoimenpiteenä niitto ja niittojätteenkeruu pitäisi niityn avoimena ja lisäksi matalamman ja valoa vaativan niittykasvillisuuden sekä hyönteislajiston, kuten perhosten, elinmahdollisuuksia.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

37. Pellon ja metsän reunavyöhyke sekä kivisaarekkeet

Valtatielle näkyvällä paikalla sijaitsee pitkästä etelään, itään ja pohjoiseen avautuvasta metsän reunasta ja sen edustan kivisaarekkeista muodostuva kohde. Pellon reunan takana oleva metsä on paikoin melko avointa ja kenttäkerros niittykasvien peittämää. Reunalla kasvillisuudeltaan rehevät ja kuivat laikut vuorottelevat kivien lomassa. Reunavyöhykkeen kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat muun muassa ahomansikka, mesimarja, ahopukinjuuri, lampaannata, ahomatara, niittynätkelmä ja siankärsämö. Puu- ja pensaskerroksen muodostavat koivu, mänty, kuusi, kataja, pihlaja, vadelma, tuomi ja punaherukka. Metsään rajautuvalla pellolla on viisi kivisaarekettä ja yksittäisiä kiviä. Saarekkeissa kasvaa joitakin puita ja pensaita sekä suuruohoja. Suurimmassa saarekkeessa on vanha lato.

Toimenpidesuosituks: Luonnonarvoiltaan monimuotoista reunavyöhykettä ylläpidetään ja kehitetään avoimia kohtia niittämällä sekä puustoa ja pensaistoa raivaamalla niin, että tuloksena olisi mahdollisimman monilajinen, eri-ikäinen ja kerroksellinen metsänreuna. Avoimien kohtien niittäminen ja niittojätteen poiskeruu köyhdyttää maaperää sekä lisää valoisuutta maan pinnalla luoden näin olosuhteet monipuolisemmalle niittykasvillisuudelle. Puustoisten ja avoimien kohtien vaihtelu lisää pienelinympäristöjen ja niistä riippuvaisten eliölajien, kuten hyönteisten, määrää. Kivisaarekkeet ja vanha lato suositellaan säilytettäväksi. Ne lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta muun muassa toimimalla levähdys- ja piilopaikkoina linnuille ja hyönteisille sekä tuovat vaihtelua maise-

makuvaan. Suurimpien saarekkeiden laitamia voidaan niittää ja varovaisella raivauksella suosia mahdollisimman monilajista puustoa ja pensastoa.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

38. Pellon ja metsän reunavyöhyke

Pellon ja metsän välinen reunavyöhyke liittyy läheiseen vanhaan laidunniittyy (kohde 39.) ja sen takana oleva metsä on aikoinaan osittain saattanut olla laidunnettu. Reunassa on melko nuorta lehtipuustoa, pensaita ja kiviä. Aluskasvillisuus on melko korkea ja rehevää. Paikoin on myös niitty- ja metsäkasvillisuutta sekä avoimia niitty laikkuja. Metsän reunassa valoisalla mättäällä kasvoi huomionarvoisena ahokissankäpälä, jota ei ole tavattu muilta inventointikohteilta.

Toimenpidesuosituks: Metsän reunassa on suositeltavaa tehdä harkiten raivausta monikerrok-sista ja monilajista metsän reunaa silmällä pitäen. Avoimia kohtia lisätään raivaamalla paikoittain aukkoja puu- ja pensaskerrokseen sekä niitetään avoimet niittymäiset laikut.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

39. Perinnebiotooppi

Vanha laidunalue muodostuu kallioiden välisestä ojanotkosta ja sitä ympäröivästä kallioisesta, mäkisestä ja kivikkoisesta niittyalueesta. Lähemmäs hehtaarin suuruinen perinnebiotooppi rajautuu etelässä metsään ja ojan pohjoispuolella nurmilaitumeen. Kohteen kivinen pohjoisnurkka sisältyy edelleen laitumeen. Ojan eteläpuolinen alue on vanhoista aidan jäänteistä päätellen ollut metsänreunaan saakka laidunta. Ojan korkeilla ja leveillä pientareilla kasvaa tuoretta matalaa niittukasvillisuutta. Paikoin on myös reheviä suurruoholaikkuja. Yleisimpiin lajeihin kuuluvat siankärsä-mö, rätvänä, rönsyleinikki, nurmitädyke, heinätähtimö, kumina, ahomansikka, ahopukinjuuri, niittynurmikka ja koiranputki. Kallioiden päällä ojan pohjoispuolella kasvaa runsaasti keltamaksa-ruohoa sekä muutama kitukasvuinen kataja. Ojan eteläpuolisen pientareen päällä kasvaa pensas- ja puuryhmiä, muun muassa näyttäviä mäntyjä, katajia, terttuseljoja, tuomia ja pihlajia. Piennar-töyrään ja metsän välinen alue on kivikoinen tuore heinäniitty, jonka valtalajina on nurmilauha.

Toimenpidesuosituks: Kohteen ominaispiirteet saadaan säilytettyä laiduntamalla. Laidunnetta-vaa aluetta voi myös pienellä raivauksella laajentaa heinikkoisen metsän puolelle.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistämi-nen.

40. Puustoinen saareke

Valtatielle näkyvällä paikalla sijaitsee pieni saareke, jolla kasvaa maisemallisesti näyttävät mänty ja kuusi. Kivinen saari on kenttäkerrokseltaan heinikkoinen.

Toimenpidesuosituks: Saarekkeelle suositeltavaa on kenttäkerroksen niitto ja varovainen rai-vaus, niin etteivät maisemapuut peity muun kasvillisuuden joukkoon.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai maiseman kehittä-minen ja hoito. Kohde yksinään liian pieni-alainen erityistuella hoidettavaksi (alle 0,15 ha), mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tu-kimuotoon kuuluvia kohteita.

41. Kivisaareke ja kiviröykkiöt

Tien läheisyydessä pellolla on useita pieniä kiviröykkiöitä ja yksi suurempi kivisaareke, jolla kasva-vat maisemallisesti näyttävät kuusi ja mänty sekä koivua ja pihlajaa. Muu kasvillisuus on suur-ruohoa ja vadelmaa.

Toimenpidesuosituks: Säilytettävä. Saareke ja kiviröykkiöt lisäävät alueen luonnon monimuo-toisuutta muun muassa toimimalla levähdys- ja piilopaikkana linnuille ja hyönteisille sekä tarjoa-malla erilaisia pienelinympäristöjä mikroilmastoinen. Mänty ja kuusi tuovat kohteelle myös mai-semallista arvoa.

Mahdollinen erityistukimuoto: Eivät täytä erityistuen pinta-alavaatimusta.

42. Kivisaareke

Saarekkeen suurien kivilohkareiden ja pienempien kivien väliin on muodostunut varjoisia ja viileitä elinympäristöjä. Saarekkeessa on runsaasti erilaisia puita ja pensaita. Koivu, haapa, kuusi, pihlaja,

mänty, paju, tuomi, ruusu, vadelma ja punaherukka täyttävät kivien kolot. Karulla paikalla kiven päällä kasvavat kituliaasti mänty ja kuusi. Niittykasvillisuus saarekkeen laidoilla on rehevää ja vaatimatonta.

Toimenpidesuosituks: Säilytettävä. Saareke lisää alueen luonnon monimuotoisuutta muun muassa toimimalla levähdys- ja piilopaikkana linnuille ja hyönteisille sekä tarjoamalla erilaisia pienelinympäristöjä mikroilmastoiheen. Kivisaareke ja sen kitukasvuiset havupuut tuovat myös vaihtelua maisemakuvaan. Saarekkeen monimuotoisuutta voi lisätä niittämällä rehevää suurruohokasvillisuutta sekä pienellä raivauksella suosia kerroksellista ja monilajista puustoa ja pensastoa.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Ei täytä erityistuen pinta-alavaatimusta. Kohde yksistään on pinta-alaltaan liian pieni (alle 0,15 ha) tukihakemukseen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita.

43. Hakamaa

Peltoon, metsään ja kylätiehen rajautuvassa suurehkossa haassa on vielä hiljattain ollut laiduneläimiä, joiden tallaamat polut ovat vielä näkyvissä. Laidunta ympäröi vanha ja osittain hyvin huonokuntoinen piikkilanka- ja puuaita. Pienipiirteisyyttä hakaan tuovat kiviröykkiöt, kalliopaljastumat, metsäsaareke ja rehevöitynyt lammikko. Hakamaan avoimet alueet ovat pääasiassa suurruohoniittyä, lukuun ottamatta kallioiden laiteita ja metsän reunaa, joissa kasvaa matalampia valoa vaativia kasveja, kuten mesimarjaa, ahomansikkaa, ahosuolaheinää, nurmitatarta, kissankelloa ja huopakeltanoa. Metsäsaarekkeen ja metsän reunan välisen alueen kenttäkerroksen muodostavat tuoreen kangasmetsän kasvit, kuten metsätähti ja metsämitikka. Lammikon reunoilla kasvaa runsaasti järvikortetta. Muita kosteikkokasveja ovat muun muassa rantaluikka, suohorsma, ojaleinikki, ojasorsimo ja kurjenjalka. Kohde on suunnittelualueen edustavimpia hakamaita.

Toimenpidesuosituks: Hakamaan säilyminen edellyttää aidan kunnostusta ja laidunnuksen jatkamista. Myös lammikon umpeenkasvuun tulisi kiinnittää huomiota ja mahdollisesti niittää ympäröivää kasvillisuutta, erityisesti runsaana esiintyvää järvikortetta.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito.

44. Kallioniitty

Kahden tilan välissä viettää metsän reunasta alas lounaaseen kallioinen mäki, joka näkyy Laurlan kylätielle. Kenttäkerros on pääosin suurruohoniittyä. Maan pinnalle paljastuvien kallioiden kivi- ja valoisilla reunoilla kasvaa kuitenkin pienruohoja, kuten niittynätkelmä, ahosuolaheinä, siankärsämö, hiirenvirna, nurmitädyke, rätvänä ja heinätähdimö. Metsän reunassa kasvavat vanhat ja näyttävät kuusi ja koivu. Lisäksi kohteella kasvaa pieniä, hiukan pylväsmäisiä katajia sekä runsaasti nuoria männyn taimia.

Toimenpidesuosituks: Melko avoimena pysyneen kallioalueen ominaisia piirteitä voidaan säilyttää ja kehittää varovaisesti raivaamalla puun taimia sekä niittämällä tai laiduntamalla korkeaa kasvillisuutta. Näin estetään maisemallisestikin näyttävän kohteen umpeenkasvu.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

45. Peltolähde ympäristöineen

Kyrönjoen pohjoispuolta myötäilevän maantien varrella on peltolähde, jonka vedenpinta on noin metrin peltomaata alempana. Lähde ympäristöineen muodostaa muutaman aarin suuruisen kosteikon. Alueen keskellä on korkeakasvustoisia mättäitä, joiden ympärillä on hyvin likaista vettä. Myös lähteen pellolle nousevat reuna-alueet ovat rehevöityneet ja kasvavat alueelle tyypillisiä suurruohoja.

Toimenpidesuosituks: Vedenlaadun parantamiseksi lähteen ympärille olisi hyvä perustaa viljelemätön suojavyöhyke, joka vähentäisi ravinnepiteisen veden huuhtoutumista pellolta lähteeseen. Lähteen ravinnetasoa pyritään köyhdyttämään myös niittämällä lähdettä ympäröivää korkeaa kasvillisuutta. Hoitotoimenpiteiden tavoitteena on köyhdyttää lähdettä ja sen ympäristöä niin, että lähteen vesi puhdistuisi ja sen alkuperäinen kasvillisuus palautuisi.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito. Kohde yksistään on pinta-alaltaan liian pieni (noin 0,05 ha) tukihakemuk-

seen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita tai kohteen pinta-alaa voi lisätä suojavyöhykkeen perustamisella.

46. Pellon ja metsän reunavyöhyke

Viljelemättä jätetty niittyvyöhyke seuraa noin 200 metrin matkalta idänpuoleista metsän reunaa. Useita metrejä leveällä vyöhykkeellä kasvavia niittylajeja ovat metsäkurjenpolvi, särmäkuisma, niitrynätkelmä, voikukka, ahomansikka, valkoapila, nurmitädyke, ojakellukka, rönsyleinikki ja hiirenvirna. Metsänreunan puulajeja ovat muun muassa vanhat raidat, haapa, kiiltopaju ja koivu. Vyöhykkeen eteläpäädyssä on metsänreunan sisällä avoin niitty- ja metsälajeja kasvava alue. Reunan sisäpuolella kasvavat katajat, ruusupensaat, tuomi, herukka ja syreeni kertovat reunan olleen joskus avoimempi. Metsän reunapuuston takana kulkee melkein koko matkalta kapea polku. Reunassa on myös aukko, jossa on puiden lomassa rykelmä sammalpeitteisiä kiviä ja lahoppua.

Toimenpidesuosituks: Metsän reunaan voi raivata sinne tänne aukkoja, etenkin kohtiin, joissa puiden takana on niittykasvillisuutta, katajia ja marjapensaita merkkeinä aikaisemmasta avoimuudesta. Reunalla kasvavia koivuja ja pajuja voi myös harventaa niin, että katajat, ruusupensaat, tuomi, herukka ja syreeni tulevat esiin tuoden metsän reunaan lajistollista monimuotoisuutta ja kerroksellisuutta. Vanhat puut ja lahoppuat tulee säilyttää. Niittyvyöhykettä sekä metsän reunaan tehtyjä aukkokohtia niittämällä niittykasvien kirjo säilyy ja edelleen kehittyy monimuotoisemmaksi.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

47. Metsäsaareke

Pellon keskellä sijaitsee korkea kallioinen saareke, jolta on raivattu puustoa. Saarekkeen puu- ja pensaslajisto on monipuolinen, joten sillä on hyvät edellytykset kehittyä luonnon monimuotoisuuden kannalta edustavaksi metsäsaarekkeeksi. Lajistoon kuuluvat pihlaja, kuusi, koivu, mänty, terttuselja, vadelma, punaherukka, kataja, pajut ja lehtikuusi. Kenttäkerroksessa kasvaa ahomansikkaa, kissankelloa, ahomataraa, mesimarjaa, heinätahtimöä, siankärsämöä, ahosuolaheinää ja maitohorsmaa.

Toimenpidesuosituks: Raivaus niin, että puusto- ja pensasto on mahdollisimman monikerroksinen, eri-ikäinen ja monilajinen vaihdellen avoimien niittylaikkujen kanssa. Aukkopaikkoja voi tarvittaessa niittää niin, etteivät horsma ja muut suurruohot valtaa alaa vaateliaammilta niittykasveilta.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

48. Peltoon rajautuva kallioalue

Eteläinen maantielle näkyvä puustoinen ja heinikkoinen kallioreuna rajautuu rypselpeeltoon ja piha-piireihin. Kohteella kasvaa runsaasti suurruohoja, heiniä ja haapoja. Kallioisten kohtien laidoilla esiintyy muun muassa päivänkakkaraa, kissankelloa, ahomansikkaa, huopakeltanoa, isomaksaruohoa ja keltamaksaruohoa. Vanha niittykasvien peittämä kärrytie seuraa osittain kallion reunaa.

Toimenpidesuosituks: Melko avoimena pysyneen kallioalueen ominaisia piirteitä voidaan säilyttää ja kehittää varovaisesti raivaamalla puun taimia ja niittämällä tai laiduntamalla korkeaa kasvillisuutta. Näin estetään maisemallisestikin näyttävän kohteen umpeenkasvu.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

49. Orismalanjoki

Kyrönjoen sivujoki, Orismalanjoki, virtaa Orismalan kylän ja peltoaukeiden läpi lähellä Isonkyrön ja Ylistaron rajaa laskien lopuksi Kyrönjokeen. Pieni joki muodostaa avoimeen maisemakuvaan mutkittelevan vihreän nauhan. Joen varrella kasvavat erikokoiset matalat lehtipuut ja pensaat. Lajistoon yleisimpinä kuuluvat koivu, pihlaja, tuomi, harmaaleppä, terttuselja, vadelma ja herukat. Pensaston juurella ja paikoin avoimilla joenpientareilla kasvaa tavanomaisia ja rehevyyttä ilmentäviä niittykasveja. Lähellä vesirajaa kasvillisuutta edustavat muun muassa lehtovirmajuuri, kurjenjalka, suo-orvokki, viiltosara, terttualpi, ranta-alpi ja keltakurjenmiekkä. Vanha Isonkyrön pitäjänkarta vuodelta 1936 kertoo Orismalanjoen pientareiden olleen aikoinaan suurelta osin niittyä. Nyt pientareet ovat päässeet kasvamaan umpeen. Pensaat ovat peittäneet alleen niittykasvillisuuden ja sulkenneet avoimen peltomaiseman. Toisaalta Orismalanjoen vihreä pensasnauha toimii ekologisena käytävänä eläimistöille tarjoten kulkureitin sekä suoja-, ravinnonhankinta- ja pesäpaikkoja. Lisäksi

korkea piennarkasvillisuus varjostaa uomaa ja viilentää vettä, mikä puolestaan vähentää uoman tukkeutumista ja leväkukintoja.

Toimenpidesuosituks: Suositeltavaa olisi raivata joen pientareiden puustoa ja pensastoa niin, että maisema avautuisi. Tarkoitus ei ole poistaa kaikkea puustoa vaan luoda näkymäaukkoja, jotka vaihtelevat luonnollisesti maisemaan sopivien puu- ja pensasryhmien sekä yksittäisten maisemapuiden kanssa. Niittykasvillisuutta tulisi ylläpitää ja kehittää niittämällä avoimia kohtia sekä keräämällä niittojäte pois.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

7.2.6 Kohteet 50-72 (Kartat 9-10)

50. Tuore niitty

Tilustien varressa pellon ympäröimänä on pieni kallioinen mäki, joka suureksi osaksi kasvaa korkeaa suurruoho- ja heinäniittyä. Laidoilla on näyttäviä vanhoja puuyksilöitä, muun muassa kaksi kuusta ja koivuja. Myös tien toisella puolella niittyä vastapäätä kasvavat komea mänty ja pihlaja. Pellon puoleisella laidalla kallion juurella maa on kuivaa ja karua kasvaen muun muassa ahomansikkaa, ahosuolaheinää, isomaksaruohoa ja heinätähtimöä.

Toimenpidesuosituks: Niitolla ja niittojätteen poiskeruulla saadaan köyhdytettyä maaperää, mikä luo edellytykset monimuotoisemmalle ja valoaa vaativalle matalakasvuiselle niittylajistolle.

Mahdollinen erityistukisopimus: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

51. Metsäsaareke

Pitkänomainen kynnetyn kesantopellon ympäröimä saareke sijaitsee näkyvällä paikalla Ulvilantielle. Saarekkeen keskiosassa on vanhoja puita, joiden lomassa kasvaa runsaasti kuusentaimia. Saarekkeen laidoilla kasvaa matalaa niittykasvillisuutta, mutta paikoin on myös nokkosien ja vadelman valtaamia reheviä laikkuja. Yleisimpiä niittylajeja ovat lampaannata, ahomansikka, harakankello, heinätähtimö, niittynätkelmä, hiirenvirna ja nurmitädyke. Puu- ja pensaskerroksen muodostavat koivu, kuusi, mänty, kataja, pihlaja, tuomi ja punaherukka.

Toimenpidesuosituks: Saarekkeen laitojen, erityisesti rehevien laikkujen niitto. Pensaiden ja puukerrosten pitäminen varovaisella raivauksella mahdollisimman monikerroksisena ja monilajisena.

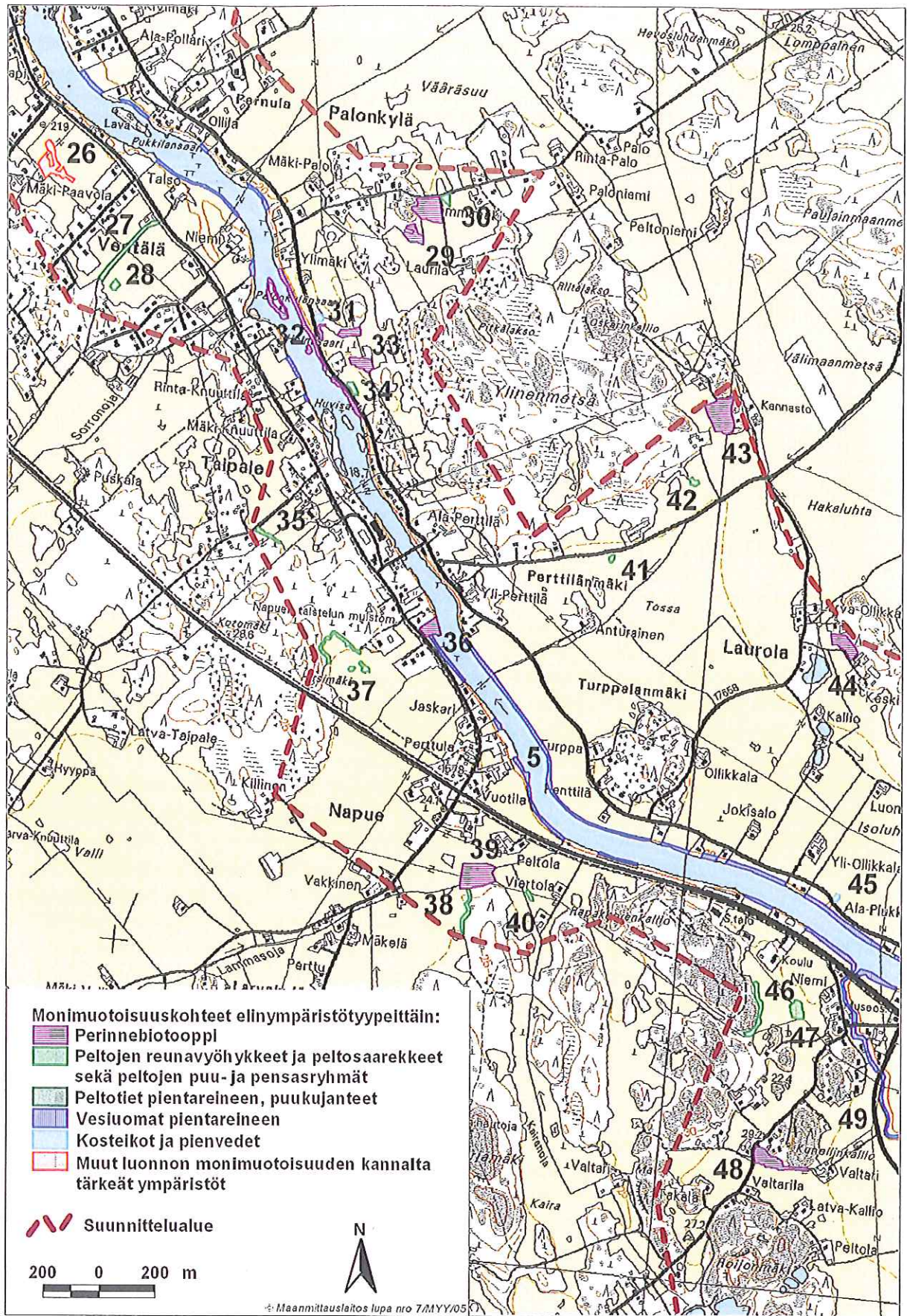
Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Ei täytä erityistuen pinta-alavaatimusta. Kohde yksistään on pinta-alaltaan liian pieni (alle 0,15 ha) tukihakemukseen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita.

52. Pellon ja metsän reunavyöhyke

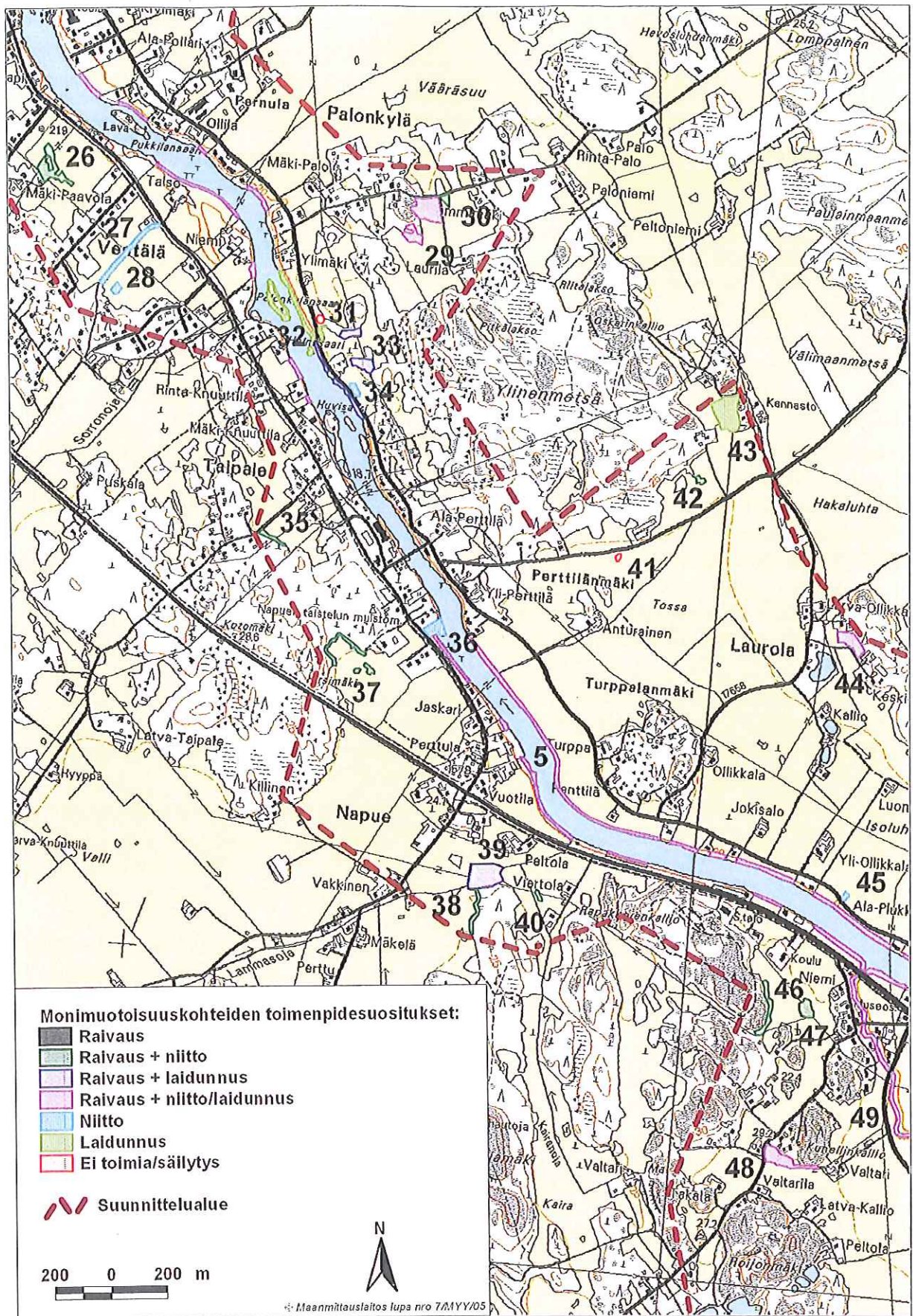
Niemekkeenä pellolle ulottuvan metsän etelänpuoleisessa reunassa on runsaasti avoimia niittymäisiä kohtia ja alueelle melko tavanomaista, mutta eri-ikäistä puustoa. Aivan metsän reunassa kasvaa melko nuoria haapoja, lähempänä reunaa koivun ja männyn taimia. Lisäksi kohteen puustoon kuuluvat eri-ikäiset ja -kokoiset pajut. Avoimissa kohdissa on niittykasvillisuus paikoin matalaa ja paikoin rehevämpää suurruohovaltaista. Lajistoon kuuluvat muun muassa lillukka, särmäkuisma, niittynätkelmä, hiirenvirna, siankärsämö ja metsäkurjenpolvi. Rehevyyttä indikoivat muun muassa mesiangervo, maitohorsma, nokkonen ja vadelma.

Toimenpidesuosituks: Luonnonarvoiltaan monimuotoista reunavyöhykettä ylläpidetään ja kehitetään avoimia kohtia niittämällä sekä puustoa ja pensaistoa raivaamalla niin, että tuloksena olisi mahdollisimman monilajinen, eri-ikäinen ja kerroksellinen metsänreuna. Avoimien kohtien niittäminen ja niittojätteen poiskeruu köyhdyttää maaperää sekä lisää valoisuutta maan pinnalla, luoden näin olosuhteet monipuolisemmalle niittykasvillisuudelle. Puustoisten ja avoimien kohtien vaihtelu lisää pienelinympäristöjen ja niistä riippuvaisten eliölajien, kuten hyönteisten, määrää.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 7. Kohteiden 26-49 elinympäristötyypit.

Kartta 8. Kohteiden 26-49 toimenpidesuosittelut.

53. Metsäsaareke

Metsänreunasta pellolle kuroutuva mäkinen niemeke erottuu maisemasta. Kenttäkerros on matalaa niittykasvillisuutta, jonka seassa on myös tuoreen kangasmetsän kasveja. Yleisimpiä lajeja ovat hiirenvirna, aho-orvokki, nurmipiippo, siankärsämö, niittynätkelmä, metsämaitikka, puolukka, heinätahtimö, nurmitädyke, käenkaali ja metsäimarre. Kohteen rehevöitymisestä ja orastavasta umpeenkasvusta kertovat vadelma, nurmipuntarpää ja nokkonen.

Toimenpidesuosituks: Aluskasvillisuuden niitto ja niittojätteen pois kerääminen säilyttävät kohteelle ominaisen avoimen kenttäkerroksen piirteet ja monipuolisen kasvilajiston. Niittämällä köyhdytetään maaperän ravinnetasoa, jolloin estetään myös rehevöitymisen ja umpeenkasvun eteneminen. Kohteella kasvavat maisemallisesti kauniit puut tulisi säilyttää. Tarvittaessa puita ja syntyviä taimia voi harventaa kenttäkerroksen riittävän valoisuuden takaamiseksi.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Kohde yksistään on pinta-alaltaan liian pieni (noin 0,05 ha) tukihakemukseen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita.

54. Kalliosaarekkeet

Kolme vierekkäistä pientä kalliosaarekettä tuovat vaihtelua peltomaisemaan. Saarekkeilla kasvaa matalaa niitty- ja heinävaltaista kasvillisuutta. Maisemallisesti erityisen arvokkaita ovat saarekkeilla kasvavat komeat männyt.

Toimenpidesuosituks: Saarekkeilla kasvavat männyt säilytettävä erityisesti maisemallisista syistä. Mäntyjen korostamiseksi muu kasvillisuus suositellaan pidettäväksi matalana tarvittaessa raivaamalla ja niittämällä.

Mahdollinen erityistukisopimus: Maiseman kehittäminen ja hoito. Vain kaksi saarekkeista yhdistettynä samaan hakemukseen täyttävät erityistuen vaatiman pinta-alan, 0,15 hehtaaria.

55. Kalliosaarekkeet

Kohteena on kaksi vierekkäistä kallioista saarekettä, joilla kasvaa eri kokoisia ja erilaisia pensaita ja puita. Lajeina pihlaja, koivu, kataja, kuusi ja pajut. Reunoilla kasvaa hieman matalaa niittymäistä kasvillisuutta. Kallio pilkottaa paikoin puuston ja pensaston lomasta.

Toimenpidesuosituks: Säilytettävä. Lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta muun muassa toimimalla levähdys- ja piilopaikkoina linnuille ja hyönteisille.

Mahdollinen erityistukimuoto: Eivät täytä erityistuen pinta-alavaatimusta.

56. Lammikko ympäristöineen

Metsän siimeksessä sijaitsee pieni lammikko, joka kaakosta rajautuu peltoon. Hiljattain kaivettu oja yhdistyy lammikon ruskeaan ja sameaan veteen. Lammikon ranta on kivikkoinen ja muuttuu nopeasti metsäksi. Vesirajassa kasvaa leveäosmankäämi, kurjenjalka, järvikorte ja saroja. Vedessä on muun muassa pikkulimaskaa ja palpakkoa. Lammikon ja pellon välisessä reunassa on sekä puustoa, muun muassa koivun ja männyn taimia, että avoimia kohtia, joissa kasvaa matalaa niittykasvillisuutta, kuten ahomansikkaa, siankärsämöä, nurmitädykettä, hiirenvirnaa ja niittynätkelmää. Lammikon ympärillä ja aurinkoisella pellon reunalla lenteli runsaasti työntökorientoja.

Toimenpidesuosituks: Lammikko olisi hyvä säilyttää nykyisessä tilassaan. Vaarana on, että lammikkoon yhdistetty oja kuljettaa ravinteita pellolta. Ravinnetason kasvusta voi seurata lammikon rehevöityminen ja umpeenkasvu. Lammikon ja pellon välistä piennarta niittämällä voidaan säilyttää monipuolinen niittylajisto, joka on tärkeä sudenkorennoille, ja yhdistää sen metsän ja pellon välillä kulkevaan niittykasvillisuusvyöhykkeeseen (katso kohde 57.). Pientareelle voi jättää kasvaamaan pari puuta viilentämään lammikon vettä sekä sitomaan maata pientareella ja vähentämään pellolta lampeen huuhtoutuvia rehevöittäviä ravinteita.

Mahdollinen erityistukimuoto: Ei täytä erityistuen pinta-alavaatimusta yksinään. Yhdistettynä pellon ja metsän väliseen reunavyöhykkeeseen (kohde 57.) voidaan lampea hoitaa erityistukimuotona luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

57. Pellon ja metsän reunavyöhyke

Kaakkoon suuntautuvaa peltoon rajautuvaa paahteista metsän reunaa seuraa vaihtelevan levyinen niittykasvillisuusvyöhyke. Yleisimpiin lajeihin kuuluvat ahomansikka, särmäkuisma, hiirenvirna,

niittynätkelmä, heinätahtimö, nurmitädyke ja siankärsämö. Eteläisessä päädyssä on pieni eteläaurinkoon päin kalteva paljas maalaikku, jolla kasvaa pelkästään huopakeltanoa. Metsän reunan puuston muodostavat kuusi, koivu, mänty, pihlaja ja kataja. Siellä täällä pilkottavat eri kokoiset kivet tuovat vaihtelua metsän reunaan. Muutaman metrin etäisyydellä pellon reunasta on vielä jäljellä vanhaa piikkilanka-aitaa, joka kertoo metsänreunan olleen joskus laidunnuksessa. Reunan avoimuus kertoo usein aikaisemmasta laiduntamisesta. Pellolla lensi ja varoitteli useita isokuoveja.

Toimenpidesuosituks: Metsän reunaa seuraava niittyvyöhyke tulisi säilyttää avoimena niittämällä. Kohteessa voisi lisätä puuston kerroksellisuutta varovaisesti raivaamalla, niin että puustoiset ja avoimet kohdat vuorottelevat ja puusto olisi mahdollisimman monilajista ja eri-ikäistä.

Erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Kartalle rajattuun pinta-alaan voidaan yhdistää myös metsän reunassa sijaitseva lammikko ympäristöineen (kohde 52.).

58. Puukujanne pientareineen

Vanha, lähes 300 metriä pitkä koivukuja reunustaa maatilalle vievää kapeaa hiekkatietä. Osa vanhoista koivuista on kuollut, kaadettu tai katkennut ja kujanteeseen on muodostunut aukkoja. Kujanteessa kasvaa myös yksi vanha mänty.

Toimenpidesuosituks: Maisemallisesti arvokkaan ja seudulle perinteisen puukujanteen säilyminen edellyttää vanhojen koivujen korvaamista ja aukkojen täyttämistä uusilla koivuilla. Uusiminen tulisi mielellään toteuttaa niin, että vanhojen puiden väliin istutetaan uusia taimia, joiden tieltä vanhat puut kaadetaan pois vasta noin 10-20 vuoden kuluttua. Näin maisema ei oleellisesti muutu kujanteen uusimisen aikana. Hoitoon kuuluu myös vanhojen puidenoksien leikkaaminen tarvittaessa sekä puiden välisen piennarkasvillisuuden niittäminen vuosittain.

Mahdollinen erityistukimuoto: Maiseman kehittäminen ja hoito.

59. Kallioiset saarekkeet

Kohteen muodostavat kaksi kallioista saarekettä, joissa toisessa on lähinnä vain puustoa ja toisessa runsaammin myös avoimia niittyalaikkuja sekä vaihtelevan kokoisia puita ja pensaita. Saarekkeissa vaihtelevan korkuisten kallioiden välissä on kuivia ja paikoin reheviäkin niittyalaikkuja sekä hienoja puuyksilöitä. Saarekkeiden puu- ja pensaslajistoon kuuluvat kataja, pihlaja, kuusi, koivu, mänty, kiiltopaju, virpapaju, terttuselja ja vadelma. Kuivilla kallioalaikkuilla kasvavat ahopukinjuuri, lampaannata, iso- ja keltamaksaruoho, siankärsämö, kurjenkello, huopakeltano ja heinätahtimö.

Toimenpidesuosituks: Saarekkeissa niittykasvillisuuden niittäminen kehittää lajistosta monipuolisen ja säilyttää saarekkeiden avoimen yleisilmeen. Saarekkeilla saa kasvaa muutamia yksittäisiä puita ja pensaita kallioiden lomassa. Maisemallisesti edustavat puuyksilöt säilytetään ja niitä voi paremmin tuoda esiin ympäristöstä pienellä raivauksella.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Kuva 9. Kivisaarekkeet tarjoavat levähdys- ja piilopaikkoja linnuille ja hyönteisille (kohde 59).

60. Lato ympäristöineen

Tien varressa maisemallisesti edustavalla paikalla on kokonaisuus, johon kuuluu kaksi pienehköä kalliokukkulaa, niiden välistä kulkeva tilustie ja sen varressa sijaitseva vanha ulkorakennus ympäröivine niittyineen. Kohteen kenttäkerroksen kasvillisuus muodostuu etenkin rakennuksen ympärillä pääosin korkeista ja rehevistä suurruohoista. Paikoin tien pientareella ja kallioiden ympärillä on kuivia ja paahteisia laikkuja, joilla kasvaa muun muassa ahusolaheinää, huopakeltanoa, ahopukkinjuurta, keltamaksaruohoa ja ahomansikkaa. Lähellä tietä kallion vieressä kasvaa näyttävä mänty. Tilustienpiennarta koristava koivu ja rakennuksen takaa kohoavat tuomet tuovat kohteelle maisemallista monimuotoisuutta.

Toimenpidesuositukset: Kohdetta voi kehittää maisemallisesti näyttävämmäksi ja luonnonarvoitaan monimuotoisemmaksi rehevöitynyttä kenttäkerrosta niittämällä, jolloin myös maisemallisesti edustavat puut saadaan paremmin esiin. Tarvittaessa voidaan raivata puun taimia ja pensaita, ettei kohde kasvaisi umpeen. Jo paikalla kasvavat katajat ja vanhat puut tulisi säilyttää.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai maiseman kehittäminen ja hoito.

61. Joenrantaniitty ja kallioniitty

Kohde on muusta jokirannasta poikkeava noin kaksisataa metriä pitkä melko jyrkkä, mutta leveä joenrantaniitty. Ilmeisesti laidunnuksen avulla avoinna pysyneellä pientareella kasvaa vain muutama vanha harmaaleppä, pihlaja, tuomi ja kiiltopaju. Kasvillisuus on melko rehevää heinikkoa ja suurruohoniittyä aivan vesirajaan saakka eikä rannassa ole ollenkaan jokivarrelle tyypillisiä kasvilisuuksivyöhykkeitä. Rantakasveja ovat muun muassa vähäisissä määrin ruokohelvi ja rantakukka. Ylistaron rajaa kohti jokiranta muuttuu kallioisemmaksi ja pientareen kasvillisuus matalammaksi. Lajeina muun muassa kissankello, rantamatara, kumina ja rätvänä. Pellolla pientareeseen rajautuen on laaja puuton kallioalue, joka on ilmeisesti laidunnuksen avulla pysynyt avoimena. Kallio on laidoiltaan rehevöitynyt, mutta kallion päällä kasvillisuus on heinävoittoista paikoin kuivaakin niittyä. Yleisimpiä lajeja ovat nurmirölli, nurmilauha, lampaannata, ahomansikka, siankärsämä ja kissankello.

Toimenpidesuositukset: Laidunnus pitää joenrantaniityn ja kallion avoimena ja kasvillisuuden monimuotoisena. Vanhat puut ja pensaat tulee säilyttää.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

62. Koivukujanne pientareineen

Koivukuja jokivartta myötäilevän tien varrella.

Toimenpidesuositukset: Maisemallisesti arvokkaan ja seudulle perinteisen puukujanteen säilyminen edellyttää vanhojen koivujen korvaamista ja aukkojen täyttämistä uusilla koivuilla. Uusiminen tulisi mielellään toteuttaa niin, että vanhojen puiden väliin istutetaan uusia taimia, joiden tieltä vanhat puut kaadetaan pois vasta noin 10-20 vuoden kuluttua. Näin maisema ei oleellisesti muutu kujanteen uusimisen aikana. Hoitoon kuuluu myös vanhojen puidenoksien leikkaaminen tarvittaessa sekä puiden välisen piennarkasvillisuuden niittäminen vuosittain.

Mahdollinen erityistukimuoto: Maiseman kehittäminen ja hoito.

63. Tuore niitty

Metsän koillisreunan ja pellon väliin sijoittuu noin 20 metriä leveä ja lähes 200 metriä pitkä niittymäinen vyöhyke. Niittyyn rajautuvasta haapasaarekkeesta löytyi vanhaa piikkilankaa, mikä saattaa kertoa alueen olleen joskus laidunnuksessa. Kenttäkerroksen kasvillisuus on pääosin heinävaltaisista, mutta pellon reunassa ja metsän laidassa sijaitsevan kallion juurella sekä kivien ympärillä tavaetaan edustavampaa pienruohoniittyä. Matalien niittykasvien, kuten ahomansikan, niittynätkelmän, heinätahtimön, harakankellon ja päivänkakkaran lisäksi niityllä kasvaa rehevöitymisestä kertovaa koiranputkea, mesiangervoa ja vadelmaa, jotka usein ovat merkkejä alkavasta umpeenkasvusta. Niityn eteläisessä päädyssä kasvaa vanhoja mäntyjä ja iso raita.

Toimenpidesuositukset: Puun taimien raivaus sekä kenttäkerroksen niitto tai laidunnus estävät alueen umpeenkasvun ja edistävät monimuotoisen niittykasvillisuuden kehittymistä.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

64. Peltujen puu- ja pensasryhmät

Maisemakohteen muodostavat kaksi vanhaa mäntyä, jotka näkyvät valtatielle. Mäntyjen juurella kasvaa edustavaa pienruohoniittyä, jonka tyyppilajeja ovat muun muassa ahomansikka, päivänkakkara, ahomatar, niittynätkelmä, nurmitädyke ja hiirenvirna. Mäntyjä ympäröi myös matalampi ja nuorempi puu- ja pensaskerros, jonka muodostavat kataja, pihlaja ja harmaaleppä.

Toimenpidesuosituks: Männyt suositellaan säilytettäväksi. Muita puita ja pensaita voi raivata tarvittaessa niin, etteivät ne peitä mäntyjä ja niittykasvillisuutta. Myös niityn kasvilajisto säilyy matalana, kun sitä silloin tällöin niitetään, eivätkä suurruohot pääse valtaamaan alaa.

Mahdollinen erityistukisopimus: Maiseman kehittäminen ja hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Ei täytä erityistuen pinta-alavaatimusta. Kohde yksistään on pinta-alaltaan liian pieni (noin 0,05 ha) tukihakemukseen, mutta voidaan liittää osaksi erityistukihakemusta, jossa samalla maanomistajalla on muitakin samaan tukimuotoon kuuluvia kohteita.

65. Kivisaarekkeet

Valtatie varrella pellon keskellä on kaksi sammalpeitteisistä kivistä, kivilohkareista ja kalliosta muodostuvaa hyvin pienialaista saarekettä. Saarekkeilla kasvaa katajaa, pihlajaa, mäntyä ja koivua, joskin hyvin vähän. Kivien välissä kasvaa korkeaa heinä- ja suurruohovaltaista kasvillisuutta.

Toimenpidesuosituks: Säilytettävä. Saarekkeet lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta muun muassa toimimalla levähdys- ja piilopaikkoina linnuille ja hyönteisille sekä tuovat vaihtelua maisemakuvaan.

Mahdollinen erityistukimuoto: Eivät täytä erityistuen pinta-alavaatimusta.

66. Kalliosaarekkeet

Pellon keskellä sijaitsee kaksi pientä vierekkäistä saarekettä, joissa vaihtelevat paljas kallio, avoin niittykasvillisuus sekä puu- ja pensasryhmät. Molemmissa saarekkeissa kasvaa nuoria mäntyjä, koivuja, pihlajia ja tuomia. Saarekkeet tuovat sekä maisemallista että biologista monimuotoisuutta yksipuoliseen peltomaisemaan. Niissä vaihtelevat kallio, niitty, puusto ja pensaikko tarjoavat suojapaikkoja erilaisia elinympäristövaatimuksia omaaville eliölajeille, kuten hyönteisille, linnuille ja matelijoille.

Toimenpidesuosituks: Saarekkeiden laitamien ja avoimien kohtien niitto sekä monimuotoisten pensas- ja puuryhmien korostaminen varovaisella raivauksella tarpeen mukaan.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Molemmat yhdessä täyttävät erityistuen vaatiman vähimmäispinta-alan, 0,15 hehtaaria.

67. Peltolähde ympäristöineen

Yksi Isonkyrön salamyhkäisimmistä muinaisjäännöksistä sijaitsee keskellä peltoa Orismalassa, lähellä Ylistaron rajaa. Leväluhdan uhrilähde on toiminut hentorakenteisen ja kaunismuotoisen kansan suokalmistona vuosina 500-600 jKr., jolloin paikalla oletetaan olleen Kalevalan Pohjola ja lähdeä käytetyn louhen orjien suokalmistona. Lähteen ympäriltä on löydetty myös käärmekoristeinen solki, kaularengas, rannerenkaita ja pronssikattila. Erikoisen historiansa lisäksi lähde tuo monimuotoisuutta peltoympäristön luontoarvoihin. Maanpinnalle pulppuavan lähteen ympärillä kasvaa niittykasvillisuutta ja muutama puu, joilla on myös maisemallista merkitystä. Peltolähteet ympäristöineen ovat harvinainen elinympäristö maaseudulla.

Toimenpidesuosituks: Säilytettävä.

Muinaismuistolain suojelema.

68. Kallioniitty

Metsänlaidasta pellolle työntyvällä kallioisella niemekkeellä on vanha huonokuntoinen lato, jonka ympäristöä koristavat muutama kookkaampi puu ja pensas. Lajistoon kuuluvat muun muassa pihlaja, kataja, haapa, ruusu, terttuselja, mustaherukka ja tuomi. Kenttäkerros on pääosin suurruohoniittyä, lukuun ottamatta kalliopaljastumien kuivia ja valoisa reunoja, joilla viihtyvät lampaanata, ahosuolaheinä, kissankello, ahomansikka ja nurmipiippo.

Toimenpidesuosituks: Puiden taimien raivaus ehkäisee niityn umpeenkasvua ja korostaa vanhoja puita ja pensaita. Niittämällä kenttäkerrosta voidaan niittykasvilajistoa kehittää monimuotoisemmaksi.

Mahdollinen erityistukimuoto: Luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

69.-71. Myllärin luonnonlaidunalueet

Laajan nurmilaidunalueen sisällä on kolme erillistä ja erityyppistä luonnonlaidunaluetta, joiden yhteispinta-ala on noin 1,5 hehtaaria. Pienin alueista on kallioinen ja kivikkoinen korkea saareke, jolla kasvaa muutamia yksittäisiä koivuja ja mäntyjä (69.). Aluskasvillisuuden karja on laiduntanut täysin matalaksi. Saarekkeen läheisyydessä sijaitsee laidunnettu kallioinen mäki, jonka keskellä on vanha riihi ja kuivaaja (70.). Laitamilla kasvaa pari pihlajaa ja koivua. Kenttäkerroksen yleisimpiä kasvilajeja ovat pelto- ja pihasaunio, timotei, koiranputki ja polvipuntarpää. Nurmilaitumen sisään rajautuu myös laaja kallioinen metsäsaareke (71.). Kalliot ovat paikoin korkeita ja jyrkkäreunaisia. Laidunalueen etelälaidasta on rajattu pois kapea pohjois-eteläsuuntainen sola, joka avautuu etelän puolelle pellolle. Saarekkeen laidoilla kasvaa pääasiassa lehtipuita, kuten koivua ja haapaa. Siempänä valtapuuna on mänty ja pensaskerroksessa yleinen laji on kataja. Puuston harvennuksen tuloksena kenttäkerros on valoisa ja saarekkeessa vaihtelevat erilaiset elinympäristöt. Erityisesti saarekkeen laidoilla on monipuolista niittykasvillisuutta, joka muuttuu saarekkeen sisäosissa heinäniityn, tuoreen kankaan ja kuivien kanerva- ja jäkälälaikkujen mosaiikiksi. Paikoin kallioiden välissä on myös kosteita, erilaisia saroja kasvavia painanteita.

Toimenpidesuosituks: Paras hoitomuoto kohteilla on laidunnuksen jatkaminen. Riihen ympäriltä voi lisäksi niittää rehevää kasvillisuutta ja nopeuttaa maaperän köyhtymistä keräämällä niittojäte pois. Näin melko yksipuolinen ja rehevä kasvillisuus korvautuu hiljalleen vaateliaammalla ja monipuolisemmalla niittylajistolla. Pienemmissä saarekkeissa tulisi säilyttää yksittäisiä puita ja pensaita sekä tuoda niitä paremmin esiin mahdollisia uusia taimia raivaamalla ja korkeaa aluskasvillisuutta niittämällä. Metsäsaarekkeessa tulisi harvennuksella ylläpitää harvapuustoisuutta, joka lisää auringon säteilyn pääsyä aluskasvillisuuteen ja puiden rungoille parantaen valosta ja lämmöstä hyötyvien eliölajien elinoloja. Tällöin myös eläimet pääsevät paremmin kulkemaan saarekkeessa ja valoa vaativat niitty laikut tarjoavat ravintoa laiduntajille. Tasavälein harventamisen sijaan suositellaan kuitenkin puustoisten ja valoisten kohtien vaihtelua. Pystyy jätetään eri-ikäisiä ja erilaisia puita.

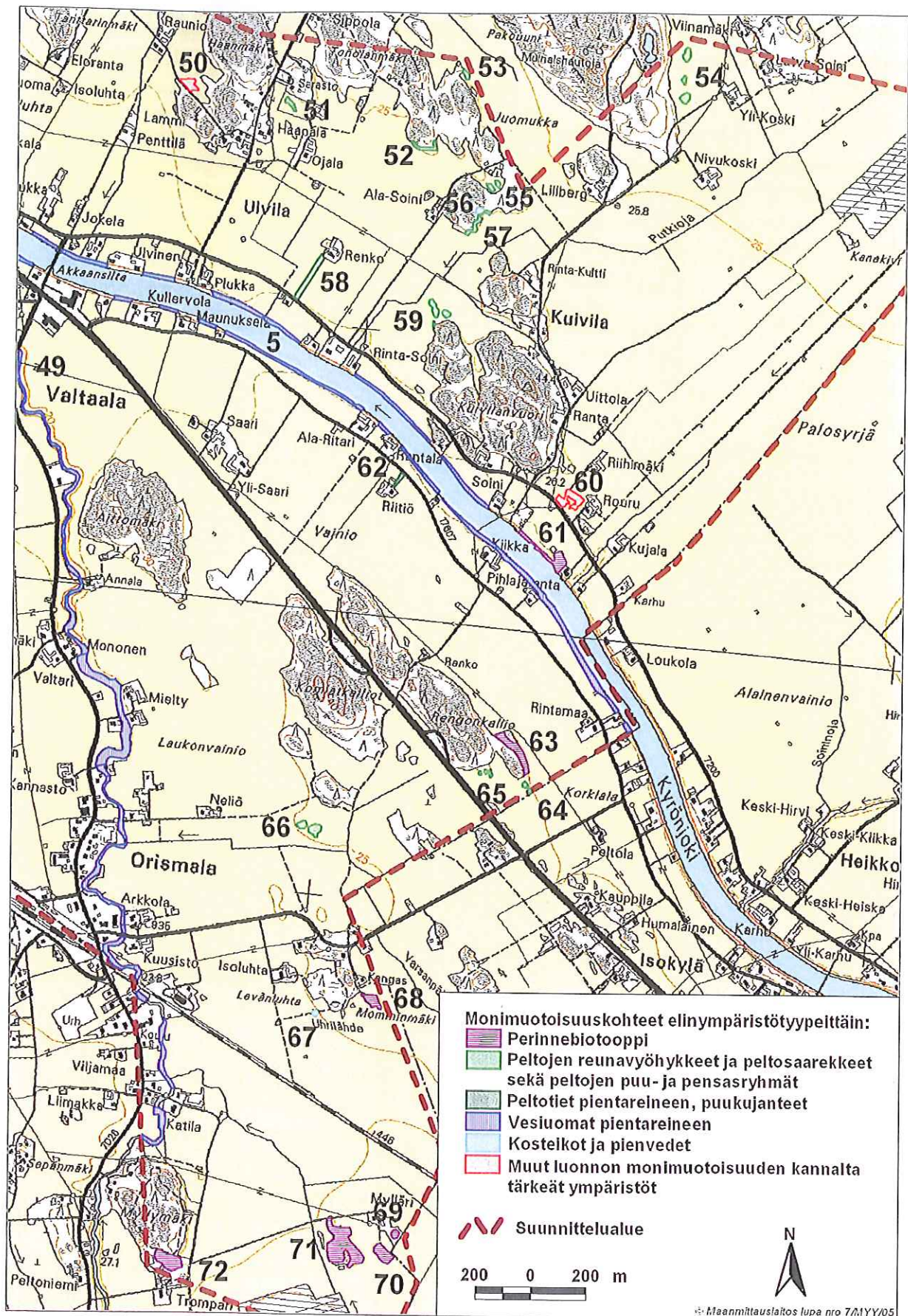
Mahdollinen erityistukimuoto: Kohteen hoidolle nykyisellään voidaan hakea tukea luonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja hoitoon. Kohteille voidaan hakea myös perinnebiotoopin hoitotukea, mikäli luonnonlaitumet rajataan erilleen nurmilaitumesta ja niitä hoidetaan perinnebiotooppituen edellyttämällä tavalla.

72. Hakamaa

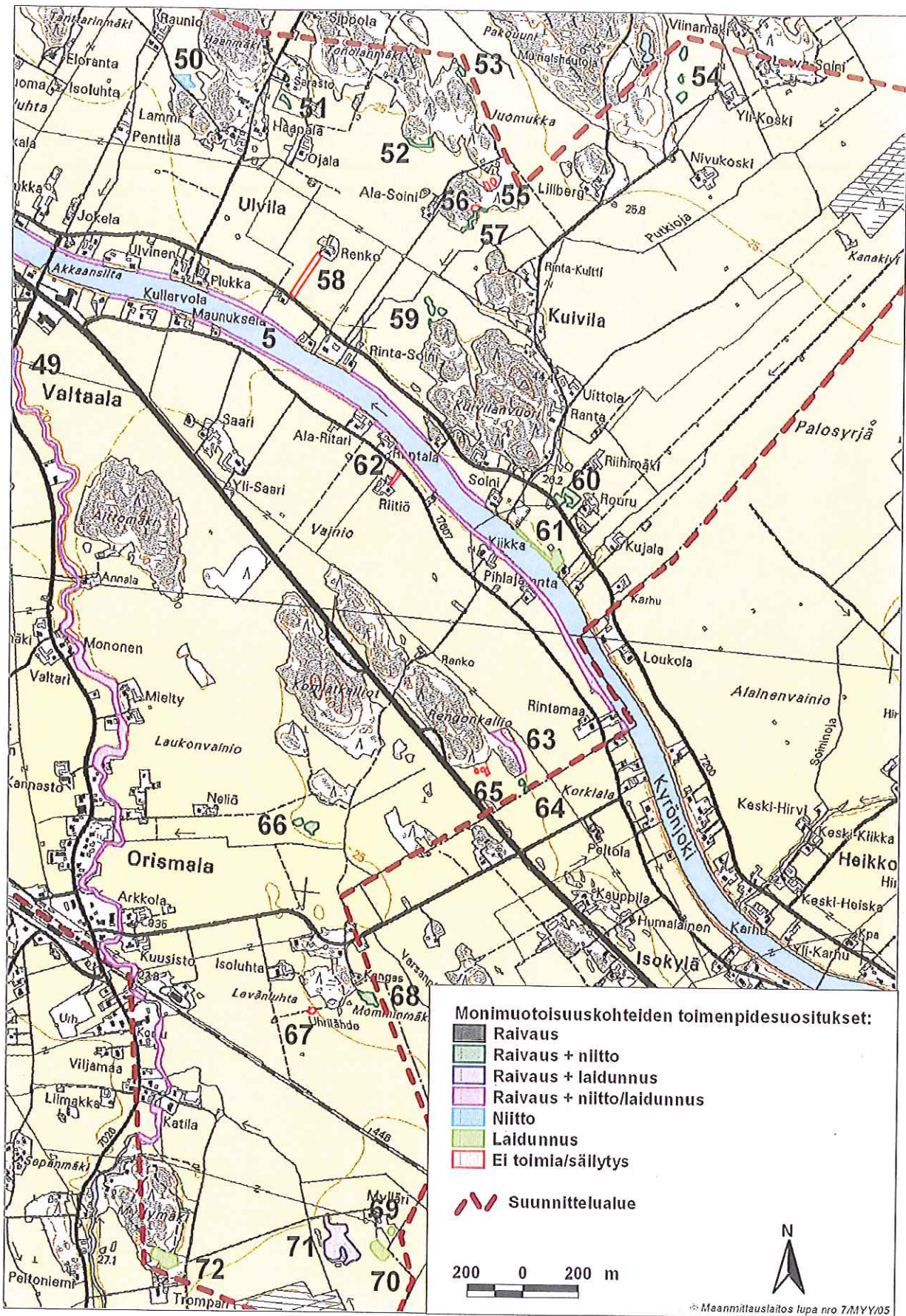
Kaakkoon viettävässä jyrkässä kalliorinteessä sijaitsee vanha hakamaa. Hakamaisuudesta kertovat vanhan aidan rippeet sekä harvakseltaan kasvavat vanhat männyt. Kenttäkerroksen kasvillisuus muodostuu suurelta osin suurruohoista ja heinästä. Yleisimpiä lajeja ovat muun muassa timotei, nokkonen, juolavehna, koiranputki, niittyleinikki ja nurmitädyke. Rinteen alaosassa on rehevöitynyt lammikko, jota asuttaa sorsaperhe.

Toimenpidesuosituks: Alueen palauttaminen laidunnukseen tai niittykasvillisuuden niittäminen säilyttää ja tuo paremmin esiin alueen ominaispiirteet.

Mahdollinen erityistukimuoto: Perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 9. Kohteiden 50-72 elinympäristötyypit.

Kartta 10. Kohteiden 50-72 toimenpidesuosituksset.